

Referatsaker

1. Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 4.-5. oktober 2012
2. Referat fra møte i Den norske kirkes nord/sør-informasjon 03.12.2012
3. Referat fra møte i Samarbeidsråd for menighet og misjon 12. desember 2012
4. Referat fra kontaktgruppen med Buddhistforbundet 3. september og 3. desember 2012
5. Referat fra rådsmøte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn 5.11.12.
6. Protokoll fra Kirkerådets møte 6.-7. desember 2012 og 31. jan.-1. febr. 2013

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til orientering.

Protokoll
Teologisk nemnd (TN)
4.-5. oktober 2012
Kirkens hus, Oslo

Til stede:

Knut Alfsvåg, Atle Sommerfeldt, Stephanie Dietrich, Hallgeir Elstad, Svein Granerud, Gunnar Haaland, Vidar Haanes, Kjersti Gautestad Norheim, Ulla Schmidt, Oddbjørn Leirvik, Lars-Erik Nordby (torsdag), Kristin Graff-Kallevåg (fredag), Terje Solberg

Forfall:

Idar Kjølsvik, Helen Storelv Rabone, Øystein Gjerdrum (vara)

Fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy, Beate Fagerli

TN 01/12 Protokoll fra møtet i TN 29. – 30. mars 2011

TNs behandling:

- «døpes før dåpen» korrigeres til «døpes før konfirmasjon»

Vedtak:

TN godkjenner protokollen med de merknader som kom frem på møtet.

TN 08/12 Orienteringssaker

TN 02/12/1 Protokoll fra Mellomkirkelig råds (MKR) møte

TN 02/12/2 Orientering om Norsk Teologisk Samtaleforum og lansering av heftet: «Når dere kommer sammen...»

TN 02/12/3 Protokoll fra Katolsk-Luthersk Samtalegruppe (KATLUSA)

TN 02/12/4 Protokoll fra Nådens Fellesskap

TN 02/12/5 Orientering om Samarbeidsrådet for Tros- og Livssynssamfunn (STL) (Muntlig)

TN 08/12/6 KV: CWME-dokumentet: "Together towards life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes"

TN 08/12/7: Nordisk-Baltisk Faith & Order-konsultasjon.

- TN behandlet dokumentet «One Baptism: Towards Mutual Recognition – A study text» på sitt møte i mars 2012. Videre behandling av spørsmålet om gjensidig anerkjennelse av dåp vil nå gå inn i KVs arbeid med «The Church – Towards a Common Vision».

TN 08/12/8 Sluttrapport CPCE Generalforsamling

TN 08/12/9 – CPCEs presidium rapport.

TN 09/12/10 Andre orienteringssaker

Vedtak:

TN tar sakene til orientering med følgende anmodninger:

- TN ber om oppdatering fra KATLUSA om diakoni og diakonatet
- TN ber om å få referat fra STL og de bilaterale dialoggruppene. TN ber om å få orientering om religionspolitisk utvikling, inkludert planer for gravferd.
- TN ber om at Den norske kirkes delegasjon tar aspekter drøftet i TNs samtale rundt KVs misjonsdokument med seg til generalforsamlingen i Busan.

TN 09/12 Ekklesiologi og diakoni

Følgende dokumenter ble behandlet:

TN 09/12/1 KV: Faith and Order-dokumentet: «The Church: Towards a Common Vision»

TN 09/12/2 KV: “Theological Perspectives on Diakonia in the Twenty-First Century”

TN 09/12/3 ALIC/LVF: «To Love and Serve the Lord: Diakonia in the Life of the Church»

TN 09/12/4 Den norske kirkes diakoniplan

Vedtak:

- 1) TN ber om at et referat fra samtalen om ekklesiologi og diakoni utarbeides og deles med MKR for videre oppfølging.
- 2) TN foreslår at sekretariatet i samarbeid med AU utarbeider et notat om ekklesiologi og diakoni som kan danne grunnlag for en KM-sak i 2014. TN ber om at forslaget behandles i MKR
- 3) TN ber om at Den norske kirkes følger opp saken på KVs generalforsamling i 2013.

TN 10/12 Ny kirkeordning og teologiske implikasjoner

Følgende dokumenter ble behandlet:

TN 10/12/1 Kirkerådets refleksjonsdokument (hefte)

TN 10/12/2 KR 39/12 Den norske kirkes ordning etter 2013

TN 10/12/3 CPCE: Ministry – Ordination – Episkopé, ch. II, 4. Ministry and Exercise of Episkopé

TN 10/12/4 Orientering om KR/BMs seminar om ekklesiologi og kirkeordning 7. november

Ole Inge Bekkelund orienterte om Kirkerådets arbeid med ny kirkeordning.

Vedtak:

- 1) TN takker for innledningen til saken.
- 2) TN ønsker å jobbe videre med to hovedtema. Det er folkekirkebegrepet (inkludert demokrati) og embetsteologi med særlig vekt på forståelsen av tilsyn (episkopé).
- 3) TN ber om at det arrangeres et seminar om folkekirke i forbindelse med TNs møte våren 2013.
- 4) TN ber AU om å utarbeide et notat med forslag til videre oppfølging av saken om Ny kirkeordning og ekklesiologiske refleksjoner.
- 5) TN ønsker at KVs dokument om kirken og CPCE MOE oversettes og gjøres tilgjengelig på norsk. TN ønsker å bidra med kommentarer til enkelte avsnitt i disse dokumentene som kommentarer til arbeidet med ny kirkeordning.

Enstemmig vedtatt.

TN 11/12 Reformasjonsmarkeringen 2017

- TN 11/12/1 LWF DTER Committee Report to Special Committee 2017 Preparations
TN 11/12/2 TN 11-12-2 LWF 500 years reformation network
TN 11/12/3 EKD Reformasjonsinfo
TN 11/12/4 EKD Reformasjon div artikler
TN 11/12/5 <http://www.zeit.de/2012/38/Oekumene-Jetzt/komplettansicht?print=true>

Vedtak:

- 1) Teologisk nemnd ønsker å understreke at reformasjonsmarkeringen både må ha en kritisk tilbakeskuende side og feire reformasjonens positive betydning for kirke og samfunn i dag.
- 2) TN ønsker å bidra til å utarbeide materiell som kan brukes lokalt i menighetene og nasjonalt i samarbeid med fagmiljøene.
- 3) TN ønsker å ha saken oppe igjen på vårmøtet.

TN 12/12 Eventuelt

Vedtak:

TN ber om at sak om Olavsarven forberedes som sak på bakgrunn av vedtak fra TNs møte på Stiklestad, høsten 2011.

Datoer for senere møter

21.–22. mars 2013

24.–25. oktober 2013

VEDLEGG 1 - EKKLESIOLOGI OG DIAKONI

Protokoll fra møte i Teologisk nemnd, 4.–5. oktober 2012

TN 09/12

Ekklesiologi og diakoni

TN 09/12/1 KV: Faith and Order-dokumentet: «The Church: Towards a Common Vision»

Innledning:

Dokumentet er et grunnlagsdokument om kirkens tro og kirkens oppdrag, med det diakonale perspektivet implisitt i dokumentet. Mye god teologi til å være et prosessdokument. Dokumentets behandling av kirkeforståelsen reiser gode spørsmål: hva er kirkesplittende – og hvordan la forskjeller bli førende for samtaler som tar oss videre? Forholdet mellom den lokale og den universelle kirke? Nyttig materiale om den ordinerte prestedtjeneste og det kongelige presteskap. Hvem har autoritet til å skille mellom sant og galt i lærespørsmål? Også kirkemøtenes status og rolle diskuteres. De mest kontroversielle spørsmål beskrives i større grad enn de behandles.

Det er en stående utfordring å drøfte sammenhengen mellom enhet og troverdighet. I hvilken grad berører splittetheten vår troverdighet og vår tjeneste? Ressursbruken som går til å søke enhet vil alltid tappe ressurser som skulle gå til å fullføre kirkens evangeliserende og diakonale oppdrag, samtidig som kirkens oppgave til slutt vil være å søke enhet. Her ligger en spenning: Kirkens diakonale troverdiggjort er avhengig av ressurser som må tas fra kirkens spirituelle ressurser. Samtidig: Hvor tydelig kan en splittet kirke være i sitt diakonale oppdrag? Dette er et stadig dilemma for kirken: Diakonien vil som frukt av en sunn kirke alltid være preget av kirkens kamp for å bli bevart som sunn.

Aspekter fra TNs samtale:

- Dette er et godt teologisk grunnlagsdokument som kunne oversettes og bearbeides til bruk i norsk kontekst, og for eksempel følge arbeidet med ny kirkeordning. Dette er også nyttig ettersom dokumentet vil sende spå høring etter KVs generalforsamling.
- I tillegg til ekklesiologi er her mye missiologi.
- Ordvalget preget av å være konsensusdokument og forskjeller er tydelig beskrevet. Fra luthersk side kan vi tenke oss å få inn noe mer om rettferdiggjørelse ved tro.
- Kunne en tenke seg å foreslå en parallelprosess i Norsk Teologisk Samtaleforum?
- I første omgang behøver ikke mer gjøres med dokumentet før det kommer til høring. Men det er et viktig dokument, ikke minst om forholdet mellom den lokale og universelle kirke, som er svært relevant for vårt kirkeordningsarbeid. Limadokumentets verdi ligger i resepsjonsprosessene i kirkene mer enn i selve dokumentet, deler av dette dokumentet kommer også til å bli relevant for kirkene.
- Til en norsk utgave kunne en kapittelvis legge inn en norsk aktualisering. Da ville det bli mer spennende, med en dynamikk. TN kan bidra med et slikt arbeid, for eksempel med sikte på Kirkemøtet i forhold til behandling av kirkeordning.
- Dokumentet er tydeligere på diakonien plass i forhold til tidligere Faith & order-dokumenter, men substansen om diakoni er ikke imponerende – alt handler om «å betjene andre i kjærlighet». Det er fremdeles forskjellige diakoniforståelser innenfor KV. Diakoniforståelsen i KVs diakonidokument er for eksempel mye nærmere CWMEs dokument med «Mission from the margins»-perspektivet.

- Men så er det også uklart hvem «The Church» er. Utfordringen er at det er så mange snakker med forskjellig forståelse. Det er interessant men også problematisk at man opererer med «kirke» som en ideell teologisk størrelse.
- Fotnotene røper at man kommuniserer utelukkende med andre økumeniske dokumenter og derfor bærer preg av å forholde seg til en intern virkelighet. Dokumentet er interessant som det, men kunne tjent på å la seg informere av en bredere faglig påvirkning.
- På generalforsamlingen skal man også vedta et Unity-dokument. Her bør en tenke mer rundt hvordan disse dokumentene forholder seg til hverandre.

TN 09/12/2 KV: «Theological Perspectives on Diakonia in the Twenty-First Century»

Innledning:

Dokumentet presenterer seg for å være en teologisk refleksjon med en induktiv, kontekstuell og erfaringsbasert tilnærming hvor en vil betrakte diakoni ut fra tre ulike premisser:

- 1) kirkens delaktighet i Guds sendelse til verden,
- 2) diakoni forstått ut fra ståstedet til dem som vanligvis anses for mottakere, og som bør anses også som aktører, ikke bare mottakere,
- 3) diakoni må forstås ut fra et ståsted i det globale Sør snarere enn i Nord.

Her er refleksjoner rundt diakoniens grunnlag, med utgangspunkt i kirkens delaktighet, handling og plan for verden. Forankringen av tenkningen knyttes til forståelsen av makt – på en omvendt måte: diakoni som samfunnskritikk er sterkt understreket i dette dokumentet, ikke bare som det å arbeide med strukturer, men også å målbære en kritisk holdning.

Dokumentets syn på marginaliseres rolle er viktig. En tar til orde for å legge vekt på de marginaliseres egen diakonale praksis som en fornyende modell for diakoni.

Dokumentet er sterkt kritisk til enkelte større diakonale tiltak. Velutbygd institusjonsdiakoni innrømmes å ha vært effektivt, men samtidig har fellesskap som har manglet ressurser blitt kun en støtte eller mottaker av diakoni. Dokumentet er opptatt av at den mer spesifiserte diakonien ikke kan erstatte diakonien og diakoni kan ikke settes bort til andre.

Momenter fra TNs samtale:

- Den brede diakoniforståelsen kjenner vi godt igjen fra Dnks diakoniplan. Nyttig med kommentarer til spesialisert diakoni, som selvfølgelig har sin plass. Men hvordan treffer kritikken diakoni i et overflodssamfunn som søker å avhjelpe problemer avfødt av et overflodssamfunn – er det fint?
- Språkbruken er interessant: «Marginalisert» har blitt et sentralbegrep i flere kontekster. Andre begrep er «transformation». Her kunne det være nyttig med et begrepshistorisk blikk for å forklare betydningen, hvor kommer begrepene fra?
- Her gjenkjenner en også motstand mot profesjonalisering av diakonien.
- Dokumentet viderefører en foreldet forståelse fra deler av diakonidebatten. Diskusjonen vi har ført har bragt oss videre. En ser ikke lenger på institusjonsdiakonien som erstatter for menighetens plikt til diakoni. Når kirkens diakonale arbeid kobles opp til en makthaver er det et problem. At «empowerment» og «advocacy» ses på som en del av diakonien er heller ikke noe nytt.
- Faith and Order-dokumentet «One Church» virker upåvirket av dette.
- Spennende hvordan KVs generalforsamling kommer til å ta dette videre, her er sentrale tema i forhold til ekklesiologi. Vekten på marginaliserte overser debatten rundt *communio*-begrepet, som bærer diakonien.

- Viktig å ha et meta-perspektiv på seg selv, slik at en ikke glemmer å stille spørsmål til samarbeidet mellom kirke og stat. Hvem er de marginaliserte og hva betyr det at vi ser på diakonien ut fra deres perspektiv? Mye diakoni skjer institusjonalisert hos oss, uten at det er noen tydelig tenkning på det. Mens andre tenker på synliggjøring og empowerment av lokale kristne som må ta dette ansvaret helt på grasrotplan.
- Men det er lang tradisjon for at diakonale organisasjoner har vært talerør for marginaliserte og lagt til rette for at folk selv tar initiativ. Svakheten er at en har en forestilling om at institusjonsdiakoni i fattige land ikke eksisterer. Men denne typen diakoni finnes i alle land, men de har ikke noe fellesskap. Problemet er at dette dokumentet ikke bygger noen bro mellom de lokale organisasjonene og de store organisasjoner som har et enormt potensiale. Ikke alle i Sør er marginaliserte, mange steder er organisasjonene store.
- Dokumentet sier ikke at organisasjonsdiakoni må legges ned, men at den er avhengig av ressurser, og dermed blir så stor at det kan bli vanskelig for mindre aktører.
- Hele tanken om myndiggjøring er ikke noe som står høyt opp på dagsorden i menighet og bispedømme – men det er ikke stor motstand mot å reise det. Det er ikke sikkert at dokumentets grunnleggende diakoniforståelse er så godt kjent, det kunne være interessant dersom en kan jobbe med dokumentet i samspill med diakoniplanen. Her kunne en også si noe om hvor viktig det er å fastholde og videreutvikle forståelsen av diakonibegrepet. Det er fortsatt behov for å jobbe med diakoniforståelsen på lokalt plan.
- Ligger det en liten endring i forståelsen knyttet til «marginalisering? Selv om bruken av ordet har økt, er det også noe uklart: hva ligger i marginalisering? Kunne det være et perspektiv for oss – hva vil det si for oss? Ordet marginalisert er avhengig av kontekst, og den omvendte forståelsen av makt kunne vært tydeligere problematisert. Viktig å se dokumentet som en kontekstbasert tekst.
- Skal vi jobbe videre med dokumentet er det flere ting vi må være klar over. Det gir ikke hjelp til å forstå sammenhengen mellom diakoni og det gudstjenestefeirende fellesskap. Hvordan skal vi forstå diakonen, som egen tjeneste, eller som en del av det kirkelige embete?
- Det finnes viktige teologiske perspektiver her. Et problem kan være at de marginaliserte på en måte representeres av forfatterne selv, enn det er ikke gitt at det er de marginaliserte og forfulgte som er mest rustet til å lede diakoni i praksis, selv om deres perspektiver kan være en nyttig erfaring. Det er viktig at diakoni er en utrolig effektiv måte å virke på som kirke, gjennom enkeltkristnes diakonale engasjement, menigheters praktisk-diakonale engasjement.

TN 09/12/3 ALIC/LVF: «To Love and Serve the Lord: Diakonia in the Life of the Church»

Innledning:

I den luthersk-anglikanske samtalen om diakoni er det viktigste grepet å ikke diskutere diakonatet først. Dokumentet starter med å prøve å forstå hva diakoni er, og kommer langt i det ved å bruke en karitativ forståelse uttrykt gjennom «diakonia Dei». Dermed får de en bedre inngang til diskusjonen om diakonatet, fordi diakoni handler om kirkens tjeneste i verden og for mennesket og med mennesket. Dermed plasserer de diakonien i skjæringspunktet mellom verden og liturgien, den går fra liturgien til verden og tilbake. Dokumentet tar også opp forholdet mellom diakoni og makt. Men hvis en sier at kirken er koinonia uttrykt i diakoni, martyria osv., så er det viktig å fastholde sammenhengen mellom disse og ikke bare hva det er som er det distinkte for disse tre uttrykksformene. Dokumentet

går langt i å anerkjenne den lutherske tradisjonen hvor en forstår diakoni og diakonatet karitativt.

Momenter fra TNs samtale:

- Viktig med forankring i koinonia, men en kunne godt tale mer spesifikt om diakonia, også slik de ortodokse sier det: liturgien etter liturgien.
- Å bevare det karitative inn i liturgien er viktig element i samtale med anglikanerne. Men et annet viktig tema som bør behandles er sakramentsforvaltningen, dette å bringe sakramentene ut i verden. Hvor langt vil det anglikansk-lutherske samtalen gå i forhold til at diakoniforståelsen må gjøres kontekstuell. Det er påfallende i dokumentet at kirkenes felles arbeid for internasjonalt diakoni ikke er nevnt med ett ord som et uttrykk for kirkens diakoni. Hvordan se disse uttrykkene for diakoni i sammenheng med kirkeforståelsen?
- Dokumentet viser tydelig at når tematikken drøftes bilateralt så kommer det mer konkret utav det enn den brede økumeniske samtale. En erfaring er at anglikanske prosjekter som anses som nyvinnende hos dem har vært praktisert i norske menigheter i lang tid.

Innledning:

Metodistkirkens diakoniplan ble distribuert til orientering.

Den største diskusjonen i Den norske kirke har dreid seg om forståelsen av diakoni som evangeliet i handling. En viktig utfordring er å unngå dikotomier mellom institusjonsdiakoni og menighetsdiakoni, men tenke dem sammen. Det fascinerende er at hver menighet må tenke gjennom hva er det i vår kontekst som krever en diakonal bevissthet og en diakonal handling. Vi er fortsatt i en fase hvor diakoniplaner er under utarbeidelse lokalt.

TNs behandling:

- Det skjedde en bevisstgjøring rundt diakoni i mange metodistmenigheter når de oppdaget hvor mye diakoni menigheten faktisk drev.
- KIFO har påpekt en viktig svakhet ved planen, en ting at det ikke er penger på. Men det andre er at en ikke har simulert en indikatortenkning. Det er vanskelig å dokumenter hva diakonen og diakonatet gjør, fordi en ikke har spisset dette skikkelig. Noen sånne elementer må jobbes mer med. Enkelte indikatorer ble også tatt ut (som årsstatistikk). Med bedre dokumentasjon er det stort handlingsrom i forhold til hva diakoni kan gjennomføre med lokalfinansiering.
- Det er også behovet for koordinering av frivillig arbeid og se det i sammenheng med diakoni. Det finnes forskning på at det gjør forskjell om menigheten har en ansatt diakon eller ikke når det gjelder menighetens frivillige arbeid. Innlysende at der det er diakonien som har ansvar for frivillig arbeid utløser det frivillig arbeid – men hittil har ikke dette vært tydelig målt.
- Diakoni omfatter også kamp for rettferdighet. Utfordring å se hva det kan innebære i den konkrete kontekst.
- En kan måle graden av å være grønn menighet, men hvordan måle vern om skaperverket? Kanskje kan en måle mer enn en gjør, men hvor mye rapporteringsbelastning ønsker en å pålegge menigheter. Noen ting lar seg bruke i målinger, men det vil også være vesentlige sider som ikke lar seg fange inn i et slikt system.
- Det er ikke så ofte en får en slik samtale om teologi og diakoni, dette kan vi jobbe mer med, og trekke inn bredde i diskusjonen.

- En oversettelse av relevante dokumenter kan være nyttig inn i en slik samtale i Norge, elementer av dette bør inn i arbeidet med ny kirkeordning. Er det mulig å tenke dette inkludert i en Kirkemøtesak om økumeniske organisasjoner? Men vi kan også tenke åpent om i hvilke økumeniske fora dette burde diskuteres nærmere. Det vil være viktig at Kirkenes Verdensråd setter tema på dagsorden.
- Kan tema trekkes inn i forhold til dagskonsultasjonene om ny kirkeordning?
- Også religionsdialog og diapraksis er relevante for den videre dialogen. Dette burde kunne tas inn i et eventuelt arbeid med kirkemøtesak. Et videre aktuelt spørsmål er her: hvordan skal vi 2014 forholde oss til at kirken ikke var aktivt medvirkende til avskaffelse av jødeparagrafen?

VEDLEGG 2 – NY KIRKEORDNING

Protokoll fra møte i Teologisk nemnd, 4. – 5. oktober 2012

TN 10/12

Ny kirkeordning og teologiske implikasjoner

Innledning:

Ole Inge Bekkelund orienterte Kirkerådets arbeid med ny kirkeordning. Et refleksjonsdokument er sendt ut til alle landets menigheter. Det er ikke en offisiell høring, men et ledd i en forberedelsesfase for at de forskjellige instansene allerede nå skal begynne å forberede seg til senere høringsrunder. En hovedutfordring er å finne en ordning hvor en får et rettslig styrt organ som kan ta over arbeidsgiveransvaret på et eller annet plan. I refleksjonsnotatet er de siste innspillene fra TN tatt med, og TN står fortsatt fritt til å berøre saker teologisk.

Et viktig nytt fokus i arbeidet er å formulere kirkens oppgave – hva skal være kirkens oppgave? Eksempler fra Danmark og Sverige går inn i debatten – og i arbeidet med lovverk. To områder som berører ekklesiologien er hvordan synoden beskrives, og hvordan forholder den seg til episkopatet. Et annet spørsmål er hvordan sogneforståelsen påvirker teologisk refleksjon, er menigheten grunnleggende enhet, eller er det sognet som er grunnleggende enhet? En har aktører som foreslår å utvide sognebegrepet, for eksempel til en prostiorgansiering. Nå kommer andre begrep inn i forhold til hva «lokalkirken» er. Det går også prosesser i Stortinget som legger tidspress på KM og KR's behandling, og som legger føringer på hvilke prioriteringer KR kunne gjøre. For TN kan fokus ligge på 3 områder: 1) diskusjon om demokratiforståelsen i Dnk – hvis stortinget legger sterke føringer, er det noe å si teologisk? 2) Forholdet mellom KM og forholdet mellom BM 3) hva ligger i et folkekirkebegrep?

Frist for tilbakemelding på refleksjonsdokumentet er 1. desember. KR vil benytte disse i videre saksforberedelse av Kirkemøtesak i 2013, samtidig som en ønsker å ha med langsiktige perspektiver bak forslag til modeller og skisser. I første omgang kreves ikke vedtak fra kirkemøtet utover stadfestelse. Men spørsmål om kirken som rettssubjekt og virksomhetsoverdragelse av prestskapet er presserende spørsmål. Og så KM skal kunne diskutere veien videre.

Momenter fra TNs behandling:

- KR er opptatt av en åpen og bred prosess, slik at en sikrer demokratiske prosesser i dette. Men det er noe uklart hvilken kategori fakultetene faller i, og hva som skal gjøres med refleksjonsdokumentet fra deres side.
- På TNs møte høsten 2011 ble det fattet et særskilt vedtak om å jobbe med Olavsarven og Olavsmerket i kommende periode som en del av utforskingen av folkekirkebegrepet.
- Dette er et veldig komplisert saksfelt, takk for redegjørelse over en prosess som må være trinnvis, det er viktig at ting gjøres forsvarlig. Men det er også noen som har det travelt, og det kan oppleves som om ting skjer så fort at teologien kommer halsende etter, det kan virke som teologien skal komme inn når andre ting faller på plass. Det er en utfordring for TN å reflektere over dette.
- Så langt har det vært altfor lite refleksjon om folkekirkebegrepet.
- Forstår tvil rundt hvordan en griper saken best an. Formelt har BM en rolle når det gjelder å spille inn, TN har fått dette rådgivende mandatet, og også fagmiljøene har en formell rolle. Er det mulig at en diskuterer på samme arena? Slik oppfattes det nå, men det er ulike anliggender vi har. Et anliggende er i møte med de politiske partier, her bør kirken

- tale med en tydelig stemme på det teologiske og ekklesiologiske grunnlag. Lettere å komme videre i prosessen dersom dette grunnlaget er tydelig.
- Når folkekirkebegrepet kom inn i grunnloven var dette en politisk vurdering, ikke en teologisk vurdering. Også de tre fakulteter er uenige i hvordan dette skal reflekteres. Et arbeid er gjort i boka Kirke nå! Men vi må få anledning til å jobbe mer energisk med kirkebegrepet. Alt kan ikke løses der, men en kan si noe om lokalkirkens plass, episkopatets plass og hvilken rolle synoden skal spille, altså tilsynet.
  - Noe vi etterlyste var sammenheng mellom tekst og spørsmålskatalog, dette er fortsatt forholdsvis uløst. Det er også vanskelig å vite hva vi skal gjøre når en ikke er sikker på tidsplanen for hva som skjer.
  - TN har et ansvar for å ivareta det økumeniske ansvaret til Dnk. Hva kan og bør vi gjøre: 1) arbeide med spørsmålet om episkopatet, men også episkopé. Her har synet på episkopatet utviklet seg på en måte, uten at en nødvendigvis har hatt dyp teologisk refleksjon rundt dette. TN kunne gjerne jobbet mer grundig her, med substansielle innspill fra økumeniske organisasjoner. 2) folkekirkebegrepet: her kunne vi ha et 3-timers seminar på neste møte. Åpne seminarer er konstruktive måter som kan munne ut i tekst som gjøres tilgjengelig. Et evt. bokprosjekt tar tid.
  - Veldig viktig at vi får en diskusjon om ekklesiologien og folkekirkebegrepet. Vi er underernærte på dette, selv om vi har å gjøre med et begrep alle bruker. Hva vil det si å være folkekirke i det 21. århundre? Inn i dette kommer også embetsforståelse, og i dokumentene vi får er det tydelig at bispeembetet stikker ut. Den lutherske embetsforståelsen harmonerer ikke umiddelbart med situasjonen vi har i dag – dette må vi diskutere og det har vi gjort for lite av. Heftet reiser viktige problemstillinger å reflektere over, men er det tilstrekkelig som et grunnlag for teologisk refleksjon? Vi har en stor oppgave i å løfte opp disse problemstillingene.
  - En utfordring er sammenhengen mellom teologisk og organisatorisk refleksjon. Det blir på en måte to parallelle diskusjoner, hvor den teologiske følger den organisatoriske refleksjonen. Styring, finans, ledelse, tilsyn, hvilken plass ha de demokratiske valgte organene, her holder det ikke bare å ha en teologisk diskusjon, det må tenkes teologisk sammen med de organisatoriske diskusjonene.
  - Vi strever med å få tilpasset prosessen. Men vi er også i en prosess hvor vi planlegger reformasjonsjubileet, og mye teologisk arbeid kan gjøres frem mot det, interessant å se disse sammen. TN bør kunne være et sted hvor dette ses i sammenheng: Reformasjonsjubileet; det er opplagt å fokusere på kirkeforståelse i forberedelsen av dette. Kobler vi jubileet opp mot nødvendige prosesser kan det gi større nedslag og ressurser kan utløses, f.eks. om reformer og det å være reformatoriske kirker. Vektlegging av det allmenne prestedømme, – her ligger det en god del materiale vi kunne tatt fatt i. Fornuftig å se på episkopé og folkekirke som sentrale problemstillinger, ikke umulig å koble sammen det teologiske og det politiske her. Det foreligger materiale om folkekirketanken som ble holdt på KM.
  - Veldig bra å få til et seminar, da har vi en mulighet til å lage noe lettfordøyelig som kan sendes ut. Det loves at menighetene skal få legge føringer, da er det viktig å sende ut noe i tilgjengelig form til menighetene.
  - Aktører må melde seg på, inkludert fakultetene, og si noe om hva man er enig i, hvor de kritiske punktene er og hvor det er ulike oppfatninger. Kommunikasjon, debatter og samtale hvor de ulike aktørene deltar, slik at prosessen ikke blir en lukket, skinnåpen prosess.
  - Vi behøver å sammenligne hva Dnk har deltatt på i ulike arenaer, Dnk er ikke en føderasjon av lokalmenigheter, men også en folkekirke med de mulighetsrom som åpner seg. I det ligger det selvfølgelig en diskusjon om hva folkekirke er. Det er nesten umulig

at denne diskusjonen ikke handler om posisjoneringer, og de store aktørene strever med det. Poenget er at ledelse i stor grad har vært overlatt til staten.

- Skal en jobbe med tanke på å komme nærmere hverandre når det gjelder folkekirkebegrepet kan det være viktig å tenke at en skriver sammen. Ikke for å kaste opp ulike posisjoner og syn, men for å jobbe sammen mot en bedre felles forståelse.
- Når det gjelder demokratiforståelsen: hva opplever menighetsrådene i forhold til å være en del av et demokrati? Får man nok faglig støtte, informasjon og tid nok? Hvordan forstår vi teologisk sett lokalmenighetens ansvar og oppgave?
- Er bispeembetet styrket eller ikke? Når en leser Bakkevigutvalget leser man en veldig styrking av bispeembetet inn.
- I stor utstrekning har vi hatt en folkekirke i Norge, men vi trenger en refleksjon over begrepet. Hva vil man med et sånt begrep i en ny tid?
- Den danske grunnloven fra 1849 innførte begrepet folkekirken og viste til den nasjonalreligiøse organisasjon som Danmark representerer i enda større grad enn i Norge. Viktig for videre arbeid er at samtalen vil arte seg forskjellig i forhold til om vi diskuterer nasjonalkirketenkningen og nasjonal identitet, eller om vi diskuterer med tanke på hva det betyr i forhold til den lokale menighets identitet. Her finnes allerede materiale, jf. Leirviks artikkel: «Folkekirke? Tja». Samtalen blir en helt annen hvis en tar utgangspunkt i konkrete lokale erfaringer, selv om en samtale om nasjonalkirkelighet også er viktig.
- Hva er linken mellom folkekirkebegrepet og kirkeordning? Dette handler om selvforståelsen til kirken. Frem til 1849 var det forbudt for danske ikke å være medlemmer. Vi har hentet en setning ut fra en gitt historisk situasjon.
- Samtidig veldig viktig med en refleksjon som er konkret, fordi lokale menighetserfaringer er så forskjellige. Vi må ha et offensivt forhold til dette og ikke legge opp til en kirkeforståelse og strategi hvor vi ser for oss at om 40 år er det bare 20 % av befolkningen som er medlemmer (slik som i England).
- Et annet element er at det liberale demokrati ikke bare består av folkevalgte organer, men en grunntanke er at en har en maktfordeling, som for eksempel Tyskland, med en forfatningsdomstol som avgjør om folkevalgte beslutninger er i tråd med forfatningen. Den amerikanske kirkemodellen er rullet ut fra et forhold mellom adelskap og folkevalgte hvor geistligheten ikke defineres som innenfor en klassesdelt monarkisk struktur, men synoden er delt i kammer, som i overhus og underhus. Det betyr ikke at biskopen ikke kan ha en spesiell rolle som en del av demokratiet.
- Når det gjelder Porvoo var en i nærheten av en meningsbærende prosess hvor en berørte tema som var ukjente, men nyttige for lutheranere. Terminologien er til dels endret og en har fått inn en del økumenisk teologi – dette er en debatt som er avgjørende i forhold til kirkeordning.
- Har vi fått en episkopalisering av kirkene i Europa?
- Når det gjelder refleksjonsdokumentet er det få spor av teologi, som kan gjøre det vanskelig å svare på. Det er derfor viktig at diskrepansen mellom innledningene og svarene kommer frem, og at Kirkemøtet får dette svaret - det er en kvalitativ vurderingsprosess som foregår. Derfor bør vi få med at nemnda er kritisk til spørsmålskatalogens utforming.
- Sekretariatet mener likevel det er god tid til teologisk refleksjon. Når det gjelder folkekirkebegrepet er det langt fra nytt, fordi definisjonen befinner seg i kirkeloven allerede. Kanskje vi neste år trenger en større avklaring av begrepet om hvordan vi kan snakke om folkekirke som flertallsreligion i et flerreligiøst samfunn. Mye av kirkeordningsdebatten som foregår vil handle om demokratisk struktur. Rettssubjekter, hvor skal det være? KR var tydelig på at refleksjonsdokumentet som skulle ut måtte være

konkret. Dere vil se at noen spørsmål er behovsorientert – hva er behovene? Dette er ikke rettet mot konkret spørsmål om organ.

- I oppfølgingen er det viktig at en også trekker inn erfaringer fra ledelse og organisasjonsmodeller. Når vi kjøper finansieringsmodellen til regjeringen kjøper vi også en styrking av deres tenkning, det er derfor viktig og spennende også å gjøre noe sammen med KA og fagforeningene.
- TN ber sekretariatet om å vurdere finansiering av deltakelse på ekklesiologiseminaret i januar 2013.
- TN ber sekretariatet om å ettersende ekklesiologi-disposisjon fra TN-møte på Stiklestad, høsten 2011, samt notat fra TN/AU til arbeidet med ny kirkeordning.

VEDLEGG 3 REFORMASJONSMARKERINGEN

Protokoll fra møte i Teologisk nemnd, 4.–5. oktober 2012

TN 11/12	Reformasjonsmarkeringen 2017
TN 11/12/1	LWF DTER Committee Report to Special Committee 2017 Preparations.
TN 11/12/2	TN 11-12-2 LWF 500 years reformation network
TN 11/12/3	EKD Reformasjonsinfo
TN 11/12/4	EKD Reformasjon div artikler
TN 11/12/5	http://www.zeit.de/2012/38/Oekumene-Jetzt/komplettansicht?print=true

TNs behandling:

Gunnar Haaland orienterte om utvikling i saken, ettersom LVF nå tydelig har satt 2017 på dagsorden. Kirker innenfor CPCE (f.eks. EKD) har allerede flere initiativ gående, bl.a. «Lutherdekade». I EKD har det vært et veldig stort fokus på Luther og Wittenberg. I CPCE ønsker en å snakke om både markering og feiring, og det gjelder hele reformasjonen og Europa. I LVF har man pga. dialogen med katolikkene lenge snakket om *markering* av 500-årsjubileet, men en snakker nå også i større grad om *feiring*. LVF ønsker et globalt fokus på 500-årsjubileet.

- I EKD finnes en vektlegging av antropologiene, det allmenne prestedømme, demokratiseringsprosesser, men det er ikke til å stikke under teppet at reformasjonen også var antiromersk (Jf. Kauffmann). Kardinal Kasper responderte med at det er uenighet på flere områder, men at vi kan møtes på en slags «åndelig økumenikk».
- Kan man fra TNs side utarbeide noe enkelt og lettfattelig om reformasjonen?
- Vi finner i dag fokus på reformasjonen som ord og bekjennelse, men lite om en kristendomsform som handler om levd liv i troen. Her har vi en anledning til å trekke opp noen linjer og benytte pedagogiske fora som kan legge til rette for godt materiale rettet mot barn og voksne som går på selvforståelse av den norske kirke i dag. Det er viktig å fokusere på et allment nivå, at det ikke bare blir en elite-ting, for det er på lokalplan kirkeforståelsen står på spill. Forslag: TN utarbeider et dokument og samarbeider med for eksempel IKO, eller kaster ballen over til andre.
- Det er komplisert å sammenligne seg med Tyskland. En mulighet kan være å knytte tema til avlatstesene. Men det er viktig å se på at hva som er luthersk ikke bare defineres i forhold til hva som er katolsk. Vi kan også tenke på vår egen markering i 1917 her i Norge. En blankpussing av hva det vil si å være luthersk til forskjell fra å være katolsk og reformert, både i 1817 og 1917 var det en tydeliggjøring av evangelisk-luthersk tro. Samtidig var det en front mot liberalteologi. I dag vil det ikke være noe ønske eller driv for en slik markering, men å gjøre det til stor folkekirkelig markering er jeg usikker på. Enig med Kauffmann i at hva det vil si å være luthersk kirke i dag må knyttes til de positive nyvinningene (demokrati osv.). Reformasjonen i Norge var på sin tid pådyttet ovenfra, fra politisk ledelse. Skal vi ha en rent kirkehistorisk tilnærming får vi ikke frem noe av det vi ønsker å si. Kanskje kan vi på en enkel måte si noe om hva vi er glade for, hva vi ønsker å bidra med, og hvordan vi innlemmer troens folk (lekfolk)?
- I tillegg til historisk minne speiler jubileer de anliggender samtiden må ha. Vi har et historisk påskudd for å feire, samtidig gjør vi våre valg i dag. Frittstående historisk feiring, men også en del av den tid og kontekst vi lever i. Tyskerne har et annet landskap å bevege seg i enn oss. Vi bør være i stand til å forene en feiring av det varige bærekraftige fra reformasjonen samtidig som vi reflekterer over hva som er utfordrende. Vi ønsker å kombinere det jubilerende med det selvkritiske – ikke være så forsiktige med mangfoldet, men hjelpe til å løfte frem det sentrale, for eksempel tesene.

- Vi vil feire et jubileum fordi vi ønsker å bruke det til noe, profilere noe. Dnk defineres som folkekirke, men den defineres også som evangelisk-luthersk kirke. Hvordan kan vi skape begeistring og profil rundt hva dette faktisk betyr? Det er lov også for en majoritetskirke og en evangelisk-luthersk kirke å markere seg. Hele den svenske skapelsesteologiske tradisjonen er nyttig å løfte opp igjen. Masse i det lutherske vendepunktet kan brukes til å si noe om tiden fremover, profilere Dnk som evangelisk-luthersk kirke med entusiasme.
- Fokus bør være på lokalmenighetene, uten at det utelukker storslått feiring med nasjonale elementer. LVF så i 2009 at det å være luthersk er å være reformerende. Det inkluderer å være selvkritisk, og kan holdes sammen i vår selvforståelse. At det skjer ting nasjonalt er spennende, også fakultetene kunne utnytte anledningen til å jobbe faglig med dette.
- Reformasjonsjubileet 1917 fremviste en tendens til selvforherligelse. Hadde det gått an å snu på det ved å ta utgangspunkt i Luther, ikke som reformator, men som kirkekritiker? Dette kunne gjøres i et historisk og aktuelt perspektiv. Som reformasjon var den mislykket, fordi den innledet kirkesplittelse. Hvorfor skjedde det? Kunne ikke lutherske kritiske innsikter være et interessant innsteg?
- Jubileum og selvkritikk er begge viktige i vurderingen av hva det vil si å være en luthersk kirke i dag. Fakultetenes rolle i dette er viktig i dette, at de er med der det skjer.
- Hva betyr det å være kirke nå og hva betyr det for tiden fremover? Reformarbeidet er på en måte allerede oppbrukt på lokalplan. Hvordan profilerer vi reformasjonen da? Vi har katekismen, kan den benyttes i forhold til trosopplæring og trosopplæringskonferansen 2017 på en måte som kan være retningsgivende?
- Tarald Rasmussen utfordret BM på at kristen spiritualitet øser av et bredt økumenisk reservoar som pilegrimstradisjon, Taizéspiritualitet. Hva er den lutherske adaptasjonen av den brede økumeniske spiritualiteten? Det kan være et anliggende.
- Ungdomsmiljøer har sugerør inn i evangelikale miljøer internasjonalt. Bevisstheten om luthersk teologi og tilhørighet er svekket, også blant dem som er opptatt av å være kirke – evangelisering er et mye brukt ord. Kan TN bidra til at noe av dette får en sterkere teologisk forankring? Mange unge er handlingsentusiaster, viktig å gi teologisk refleksjon som kan styre handlingene. Hva er reformasjonsarven vår i forhold til å møte mennesker?
- Forskningsmessig drives et prosjekt om reformasjonen i nordisk-baltisk område, som er meldt inn som et arrangement knyttet til det internasjonale forskningsprosjektet Refo500. Fra teologisk hold bør vi være tidlig ute slik at dette kan være en ressurs for det som skjer senere. I forbindelse med faglige prosjekter, kan det omsettes til bruk i lokalmenigheten? Kan vi være med å legge premisser for hva slags materiale dette skulle inneholde? Kan TN utarbeide materiale for voksne og unge, så kan evt. trosopplæringskonferansen følge opp dette? Dnk vil organisere en slags markering i 2017, da bør fagprosjekter være unnagjort, fordi mange fagfolk vil være bortreist akkurat 31. oktober.
- Vi skal ikke glemme hvilken betydning fest har for et fellesskap, vi må ikke bli altfor selvkritiske. Vi må støtte opp rundt feiring med tanke på at det er viktig for en kirke som har vært gjennom mange tunge og krevende prosesser.
- Vi ønsker å bidra til synliggjøring av reformasjonen i dag og hva det positivt betyr. Det kan skje på trosopplæringskonferansen og andre etablerte møtepunkter, med særlig fokus på unge og med tanke på en bred økumenisk spiritualitet.
- Kunne vi i tillegg tenke oss noen teser om kirken som ikke forstås som kontrast til hvordan andre kirker er. Skulle vi sette ned et underutvalg som kan jobbe frem teser?
- Vi kan ikke bare tenke teser rundt spiritualitet, vi må ha med bibeloversettelsen, salmer osv. Bibelselskapet må jo med. TNs medlemmer kunne hver legge frem tre punkter. Her er det viktig å pushe rådene litt.

Dato: 10.12.2012

Vår ref: 11/131-2 HGS

Deres ref:

Medlemmer av utvalget til Den norske kirkes nord/sør-informasjon**Protokoll fra utvalgsmøtet 3.12.2012**

Til stede: Kristian Larsen, Wenche Fladen, Maria P. Skjerdingsstad, Bendik Vollebæk, Astrid Fylling, Inger-Torunn Sjøtrø, Elin Finnseth Sævareid, Susanne Lende, Hilde Gunn Sletten (sekr.). Forfall: Lars Hellerdahl, Rita Knutsen Ims, Åshild Solgaard, Ellen Ribeiro.

SAK 31: Sakslisten ble godkjent, og referatet fra møtet 17.9.12 ble tatt til orientering.

SAK 32: Valg av arbeidsgruppe.

Sekretæren hadde lagt ved et utkast som utgangspunkt for diskusjonen rundt en arbeidsgruppe. Medlemmene ga uttrykk for at det er vanskelig å få tid til ekstra utvalgsmøter, og at det er usikkerhet rundt rollen til en slik arbeidsgruppe. Noen kunne imidlertid tenke seg å bli med i ad-hoc grupper.

Denne diskusjonen førte til at det ble opprettet to grupper som skal følge henholdsvis Evalueringsarbeidet og Klimavalg 2013. Et utdrag fra debatten:

- Vanskelig med fast arbeidsgruppe, men heller på tema.
- Usikkerhet rundt mandatet og rollen. Hva skal vi si og mene noe om? Men til syvende og sist er det andre som har ansvaret.
- Tenke at arbeidet skal generere arbeid ute i menighetene
- Ha tillit til at sekretæren tar beslutninger som samsvarer med tiltakene.
- Vanskelig å vite hvilken ansvarsfordeling det skal være mellom utvalg og SG.
- Dersom det må tas en kjapp avgjørelse, må det være bra at Kristian L og sekretær avgjør.

To nye kortvarige grupper:

Klimavalg 2013: Wenche Fladen, Inger-Torunn og Hilde Gunn Sletten

Evalueringsgruppe: Kristian Larsen, Maria Skjerdingsstad, Hilde Gunn Sletten

HG kaller inn.

SAK 33: Innspill til evaluering av arbeidet 2013. Kommer i evalueringsgruppen.

SAK 34: Klimavalg 2013. Per I Våje presenterer satsingen på Klimavalg 2013.

Bjerknessenteret.no og Cicero.no er to viktige nettsted. Når det gjelder klimarettferdighet legger Våje vekt på at vi produserer mest CO2, men det er de fattigste som vil merke det mest. Det blir fremstilt som om Norge er en gjennomsnittlig produsent av CO2 på verdensbasis, men vi produserer 11 tonn pr innbygger. En EU-borger produserer 8 tonn, verdensgjennomsnittet er på 5 tonn, mens Kenya har 0,5 tonn utslipp per innbygger.

Norge produserer oljen, - 550 millioner tonn (ca 2-3 prosent av det som slippes ut i hele verden, og mer enn hele Afrika til sammen), 110 tonn pr innbygger. Dobbel så mye som Qatar, som blir sett på som verstinger, men det er Norge som har det største utslippet per innbygger. Vi har et særlig ansvar for å bevare klimaet, poengterer Våje.

Kirkemøtet 2012 vedtok å oppfordre til aktiv deltakelse i Klimavalg 2013. Se lenken:

<http://www.kirken.no/?event=downloadFile&FamID=279313>

SAK 35: Bendik opplyser om et spennende arbeid i Holmlia, med besøk fra en gruppe som kaller seg Kristen multikulturell ungdom, Østlandet. Her samles innvandrere i et dialogarbeid mellom kristne og muslimer. Det er likevel et sekulært arbeid.

Wenche refererte til et møte i Oslos lokale ressursgruppe i Skaperverk og Bærekraft, hvor det kom opp et forslag om internasjonale Grønne vennskapsmenigheter. Hun ber også medlemmene om å holde av 14.3.: Møte i Oslo. **Hva kan du gjøre ...?**

Inger-Torunn: orienterer om fasteaksjonen; «Mennesker som gjør en forskjell!»

Kristian L: Digni, NMS og Normisjon. Ser etter sammenhengen mellom klima og misjon. Økoteologi, klimaendringer i praksis. Seks prosjekter.

VEDTAK STØNADER:

1. Buskerud krets av Norges KFUK/KFUM, Klima-seminar. Innvilget 10.000, tiltak 1
2. Mellomkirkelig Råd, Abrahams barn. Innvilget 15.000, tiltak 2
3. Gulset Nærmiljøsent. Gulsetfolk fra hele verden rundt samme bord. Innvilget 15.000, tiltak 4
4. Hellemyr menighet. Underbetalte tekstilarbeidere i Asia. Innvilget 15.000, tiltak 2
5. Sør-Hålogaland, ressursgruppemøte i Skaperverk og Bærekraft 1.-2.2.2013. Innvilget 15.000, tiltak 1
6. Skaun prestegjeld, utveksling med Tyskland. Avslått
7. Nes - Brandbu menighet, Uganda-samarbeid. Avslått

Med vennlig hilsen

Kristian Larsen

Leder

Hilde Gunn Sletten

Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Dato: 12.12.2012

Vår ref:

Deres ref:

SMM-rådet 12. desember 2012

Kl. 08.45: Andakt i «hjørnesteinen»/kuppet i Kirkens hus

Møte kl. 09.00-14.00 i Agder møterom 1.etg.

Til stede:

Bjørn Wegge,
 Hilde Vollebæk(Marianne Haugerud i permisjon), Stefanusalliansen
 Jeffrey Huseby, NMS
 Anne P. Vedum, NMS
 Grethe Matre, Misjonsalliansen
 Arnt H. Jerpstad, Misjonsalliansen
 Raag Rolfsen, Areopagos
 Rolf Kjøde, Normisjon
 Rolf Gunnar Heitmann, Israelsmisjonen
 Jorunn Andestad Langmoen, Israelsmisjonen
 Heidi Westborg Steel, HimalPartner
 Terje Holmedahl, HimalPartner
 Jens-Petter Johnsen, Kirkerådet
 Berit Hagen Agøy, Mellomkirkelig råd
 Knut Hallen, SMM

Forfall: , Tore Laugerud, Areopagos, Mari-Anne Nybraaten, Normisjon

Saker:

21/12: Godkjenning av innkalling og saksliste

Vedtak:

Innkalling og saksliste ble godkjent.

22/12: Godkjenning av referat fra møtet 19. september 2012

Vedtak:

Referatet fra møtet 19. september 2012 ble godkjent.

23/12: Møtedatoer for 2013

Genève-tur 12.-13. mars

Fellessamlingen: 12.-13. juni 2013 i Borg/Fredrikstad

25. september

11. desember

24/12: Orienteringssaker

- God følelse i forhold til denne høsten. Organisasjonene har en økende bevissthet på sitt samarbeid med menighetene.
- Godt samarbeid med ny leder i Dnks nord-sør-info Hilde Gunn Sletten.
- Tverrfaglig arbeidsgruppe i Hamar bispedømme utarbeider studieopplegg for «Misjon i kontekst» - gjøres tilgjengelig for alle bispedømmene.
- Ny misjonsrådgiver i Møre: Sokneprest i Uskedalen, Ole Kristian With Due, har fått tilbud om stillingen. Takker forhåpentligvis ja til tilbudet før jul. Det er også slik at Liv Anne ønskes velkommen tilbake etter ett års permisjon.
- Misjonsrådgiver i Oslo, Ragnhild Kristensen, har fått jobb som internasjonal misjonskonsulent i Normisjon. Søker om ca. 6 mnd. permisjon.
- Ingen tilsatt i samarbeidsstillingen SMM – Søndagsskoleforbundet i Nord-Hålogaland.
- Videreutdanning i misjon og internasjonal diakoni i samarbeid med MF og Diakonhjemmet - info om prosessen. Nytt møte om dette i januar.
- Nytt om nettsiden- www.menighetogmisjon.no. Flyttet over på word-press plattform. To misjonsrådgivere utfordres til å jobbe sammen med Olav Svanholm som «med-webredaktører».
- Tur til Mekong sammen med Kateketforeningen og misjonsrådgivere. Litt annen gruppesammensetning enn planlagt, men utbytterikt. Gruppen jobber med artikler og trosopplæringsopplegg ut fra turens erfaringer.
- Tur til Kina i uke 9, 2013. Også sammen med Kateketforeningen. Ca. 6 kateketer og 6 misjonsrådgivere er påmeldt.
- Tur til Nepal i april: Normisjon og Himalpartner har ansvaret. Fire misjonsrådgivere, Knut og en fra Nidaros bispedømme. Skal se mesteparten av arbeidet i Nepal.
- Tre korte ting fra bispedømmene
  - Stavanger har laget en oversikt over prosjekter som er spesielt egnet for ungdom.
  - Bjørgvin satser på en årlig SMM-tur. Organisasjonene skal ikke belastes.
  - Tunsberg: Knut Edvard har fått 50% stilling som leder av Egede instituttet. Har fått permisjon i 50 %.
- Misjon i trosopplæring - fagdag på Gulsrud i Tunsberg. Grethe og Knut var til stede.
- Åssiden menighet: Flerkulturelt tiltak i samarbeid med bl.a. NAV, NMS og bispedømmet.

Vedtak:

SMM-rådet tok daglig leders oppdatering til orientering.

24/12: Misjonsstrategisk samtale

Tema: Misjon og Miljø.

Innledning til samtale ved miljørådgiver i Kirkerådet, Hans Jürgen Schorre.

Spesielt inviterte til samtalen:

Per Ivar Våje, koordinator for det tverrkirkelige 10-årsprosjektet «Skaperverk og bærekraft».

Hilde Gunn Sletten, daglig leder Dnks nord-sør-info.

Vedtak:

SMM-rådet takker de medvirkende for gode innspill og ser frem til videre samarbeid.

25/12: Revidering av fordelingsnøkkelen

Utvalget som har arbeidet med å lage en ny fordelingsnøkkel, har bestått av Heidi Westborg Steel, HimalPartner, Arnt H. Jerpstad, Misjonsalliansen, og Jeffrey Huseby, NMS.

Kostnadene til SMM-samarbeidet består av to deler; kostnader til dekning av de sentrale utgiftene og kostnader til dekning av de regionale kostnader.

Den nåværende fordeling har foregått på følgende måte:

Sentrale kostnader.

De sentrale kostnadene er det budsjettet som vedtas av SMM-rådet. I grove trekk kan vi si at dette er lønn til daglig leder (85 % stilling) og kostnader knyttet til dens kontor og virksomhet. Dette deles så i to, hvor Dnk tar halvparten og organisasjonene den andre halvdel. Organisasjonenes del har man valgt å dele likt mellom organisasjonene, uten tanke på størrelsen på organisasjonen.

Regionale kostnader

De regionale kostnadene er alle kostnader knyttet til misjonsrådgiverne i hvert enkelt bispedømme. Organisasjonene og Dnk betaler 50 % hver av disse stillingene. OVF betaler kr 100.000 til hvert bispedømme. Organisasjonenes del har blitt fordelt i forhold til størrelsen på organisasjonenes utebudsjett, inkludert Norad-midler samt samlede misjonærkostnader. Denne måten å regne ut hvor mye hver organisasjon skal betale, har fungert slik siden starten, bortsett fra at det da Misjonsalliansen ble medlem, ble vedtatt å trekke inn Norad-midlene.

Ny fordelingsnøkkel (se vedlagt regneark)

Etter å ha vurdert flere mulige måter å fordele kostnadene på, har utvalget kommet frem til et enstemmig forslag. Utvalget foreslår at fordelingen av kostnadene i SMM-fellesskapet skal utregnes etter følgende prinsipp:

- Sentrale kostnader fordeles som før.
- 2/3 av de regionale kostnadene fordeles ut fra størrelsen på utebudsjettet, inkludert Norad-tilskudd og misjonærkostnader.
- 1/3 av de regionale kostnadene fordeles ut fra antall menighetsavtaler som organisasjonen har.

Presiseringer:

- Utebudsjettet er totalt forbruk ute; inkludert Norad-tilskudd og misjonærkostnader forrige regnskapsår (for 2013-budsjettet gjelder regnskapstall for 2011).
- Antall avtaler er antall avtaler forrige regnskapsår (for 2013-budsjettet gjelder regnskapstall for 2011).
- Antall menighetsavtaler defineres ut fra antall menigheter med misjonsavtale. (Deles misjonsavtaler mellom to menigheter, regnes dette som to avtaler.)

Vedtak:

SMM vedtar ny fordelingsnøkkel fra og med 1. januar 2014 med følgende prinsipper:

- Sentrale kostnader fordeles som før.
- 2/3 av de regionale kostnadene fordeles ut fra størrelsen på utebudsjettet, inkludert Norad-tilskudd og misjonærkostnader.

- 1/3 av de regionale kostnadene fordeles ut fra antall menighetsavtaler som organisasjonen har.
- Det presiseres at organisasjonene er ansvarlige for å sende inn til SMM sentralt så snart regnskapet er vedtatt, hvor mye organisasjonen bruker på utarbeidet. Dette er alt organisasjonen bruker ute, inkludert både Norad-støtte og totale kostnader til misjonærer forrige regnskapsår (for 2013-budsjettet gjelder regnskapstall for 2011).
- Antall avtaler beregnes ut fra den statistikken som vedtas i fellessamlingen i juni. Her gjelder også tall for forrige regnskapsår (for 2013-budsjettet gjelder regnskapstall for 2011).
- For 2013 vedtas en overgangsordning hvor 5/6 beregnes i forhold til størrelsen på utebudsjettet mens 1/6 fordeles ut fra antall menighetsavtaler som organisasjonen har.
- SMM-rådet ber AU om å gå i dialog med Dnk for å se på muligheten for at de kan ta en større andel av kostnadene på sikt.

26/12: Tiltaksplan og budsjett for 2013

Vedtak:

SMM vedtar budsjett for 2013 i balanse med en total ramme på kr. 703.784. Tiltaksplanen tas til orientering.

27/12: SMM i Borg

Jorunn og Knut orienterer fra samtalen med stiftsdirektør i Borg 16.10.12. Samtalen tok utgangspunkt i notat fra stiftsdirektøren behandlet i SMM-rådet 19. sept., vedlagt.

Vedtak:

SMM-rådet tar til etterretning brevet fra Borg bispedømme og ber Borg misjonsråd utarbeide tydelige resultatindikatorer for SMM-arbeidet, slik det er nedfelt i det tverrfaglige samarbeidet. SMM-rådet ber om at avtalen evalueres etter to år.

28/12: Behandling av regionale avtaler i Hamar, Bjørgvin og Borg (vedlagt)

Dette er de avtalene som ikke er ferdig undertegnet regionalt. I tillegg kommer Nord-Hålogaland hvor man avventer arbeidet med avtalen da ny MRG ikke er på plass. (Vi må også avgjøre om vi i SMM-rådet bør godkjenne arbeidsbeskrivelsene).

Vedtak:

SMM-rådet gir sin tilslutning til de fremlagte avtaler med de tilføyelser/korrigeringer som kom fram under behandlingen.

29/12 Valg/gjenvalg av AU

Jfr. Vedtektene.

Pgf. 4: ORGANER

SMM består av 2 representanter fra Kirkemøtet og 1 representant fra hver av de andre samarbeidspartene som faste medlemmer med stemmerett. Utover dette kan partene være representert ved 1-2 personer som møter uten stemmerett.

SMM innstiller til ansettelse av daglig leder. Daglig leder er rådets sekretær/ økonomiansvarlig.

SMM velger leder og nestleder blant rådets faste medlemmer. Leder og nestleder fungerer for 2 år av gangen og kan gjenvelges. Leder, nestleder, daglig leder og ytterligere ett til to valgte medlemmer utgjør rådets arbeidsutvalg.

Arnt og Heidi har sittet i AU i to år og ser nytten av at dette alternerer i SMM-fellesskapet.

Vedtak:

Jeffrey Huseby ble valgt til leder for ett år og Raag Rolfsen som nestleder. De kan evt. alternere sine roller etter ett år. Berit Hagen fortsetter som AU-medlem.

30/12: Info fra partene med særskilt ønske om forbønn

Israelsmisjonen:

Har gjennomført vellykket missiologiskurs på Casparisenteret.

Har inngått samarbeid i Riga med den lutherske kirken.

Samtaler med Frikirken om mer integrert samarbeid i Midtøsten.

Levert uttalelse til Kirkerådet om ny kirkeordning, savner formuleringer på misjon. Uttalelsen er tilgjengelig for dem som ønsker det.

Ambassadører - en gjeng på 8 engasjerte frivillige på engasjement i Israel. Opplegg som kan tilbys misjonsrådgivere og kateketer.

Himalpartner:

Likte vinklingen i saken med fokus på forbønn.

Takketema er Mental Helse i Nepal. Spytet inn midler for å få til et nettverk, flotte resultat.

75-årsjubileum neste år.

Utfordrende med budsjett 2013.

NMS:

Strategikonferanse i oktober startet prosess for strategiplan 2014-17. Grunnleggende spørsmål om hva NMS skal være i fremtiden. Prosess med å innhente innspill fra ulike samarbeidspartnere frem mot rådsmøtet neste høst, hvor samarbeidspartneres kirkeledere også deltar.

Fokus på religiøse minoriteter.

Fokus på misjonærrollen, arbeid pågår frem til ledersamling i mars.

Mali – statsministeren gått av, daglig kontakt med misjonærene. Belastning for utsendinger som har levd med uro og usikkerhet lenge.

Usikker på hvor lenge det er mulig å leve med uvisshet.

Misjonale team, ønsker å komme i gang.

GF-komité Oslo 2014.

Stefanusalliansen:

Bønneemner: Egypt og ny grunnlov. Nord-Korea!

Team som sitter på gjerdet på vei til Nord-Korea. Nytt dokument til utdeling: «Freedom of Religion or Belief – for Everyone»(utdelt på møtet).

Areopagos:

Stor spiritualitetskonferanse i Danmark.

Jobber med nytt medlems- og innsamlingsprogram.

Dialogarbeidet har finansiert sine stillinger, håper å utvide i Stavanger. Dialogprosjektet i Oslo går nå mot varig drift.

Mellomkirkelig råd:

KVs generalforsamling –i Sør-Korea neste år. Åpnes for mulighet for å melde seg på som vanlig deltager. SMMs generalsekretærer oppfordres til å reise!

Arbeid med minoriteter ønskes som tema på neste møte. I Uganda vedtas lov som tillater angiveri av minoriteter. Dnk har levert protest.

Kirkerådet:

Bispeoppnevningen historisk.

Liturgi for velsignelse av hus og hjem.

Venter på Ståsettutvalget uttalelse.

Misjonsalliansen:

Forteller om god kontakt med Bragernes menighet, hvor de samarbeider med hele menighetsstaben (konfirmant, diakoni, trosopplæring...)

Ny markedssjef Inger Lise Hansen.

Juleturné med Den 4. vismann – anbefales!

31/12: Eventuelt

MKR 04113.4

**Kirkelig
dialogsenter**

Olaf Ryes plass 7
0558 Oslo
Org nummer: 995 255 936
Tlf 22 80 58 58
E-post: iselin@emmausnett.no

Referat fra kontaktgruppe: Buddhistsamfunnet og Den norske kirke 3. september 2012

Sted: Paramita meditasjonsenter

Tilstede: Egil Lothe, Ani Könchog, Anne Anita Lillebø, Bhante Marathugoda Manirathana Thero, Ina Dang, Gunaketu, Kanoknapat Suksong, Notto Thelle (første del) og Iselin Jørgensen.

- 1. Besøk av munk og veileder Dzogchen Ponlop Rinpoche fra USA.** Vi valgte å bruke første del av kvelden (2 timer) på å lytte til ham.
- 2. Samtale:** Etter innledningen snakket vi sammen om opplevelsen det var å lytte til Dzogchen Ponlop Rinpoche. Både innhold og form ble det samtale om. Denne opplevelsen bidro bl.a til at ulike sider av buddhismen ble synliggjort. Det ble presisert hvor viktig det er i dialog at deltakerne hele tiden utfordrer og spør de andre om hva språket og formen egentlig betyr.
- 3. Dialoggruppen planlegger neste møte 3. Desember hos Kirkelig dialogsenter**

Ref: Iselin Jørgensen, Oslo 19.sept 2012

**Kirkelig
dialogsenter**

Olaf Ryes plass 7
0558 Oslo
Org nummer: 995 255 936
TF 22 80 58 58
E-post: iselin@emmausnett.no

**Referat fra kontaktgruppe: Buddhistsamfunnet og Den norske kirke
3. desember 2012**

Sted: Kirkelig dialogsenter, Olaf Ryes plass 7

Tilstede: Egil Lothe, Ani Könchog, Anne Anita Lillebø, Bhante Marathugoda Manirathana Thero, Gunaketu Kjønstad, Oddbjørn Leirvik og Iselin Jørgensen.

1. **Meditasjon.** Avspenning og 20 minutter i stillhet. Ledet av Anne Anita Lillebø.
2. **Samtale:** Tema for dialogsamtalet var: "Våre skrifter - deres posisjon og betydning for oss". Vi begynte med å snakke om ulike religioners tradisjoner for samling og kategorisering av tekster. Egil Lothe orienterte om de buddhistiske skrifter og arbeidet som nå pågår med å samle dem til én canon. De ulike buddhistiske retningene har til sammen mange skrifter, og tradisjonelt har det ikke vært lagt vekt på å samle dem og kategorisere dem. Nå ser det ut til at vi kan få en tematisk samlet fremstilling som gjør det enklere for alle buddhister som kan lese å navigere i et hav av tekster.

Skriftenes autoritet ble et tema. Vi snakket om fortolkning og virkningshistorie. De kristne vektla tekstenes opphav og nærhet til Jesus i tid. Jesus Kristus er for de kristne åpenbaringen, ikke Bibelen. Også buddhistene mener at de eldste skriftene som er nærmere Buddhas levetid har størst autoritet.

Videre tok samtalen utgangspunkt i hva slags betydning tekstene har for oss, både som mennesker og i vårt arbeid.

3. **Dialoggruppen planlegger neste møte mandag 4. Mars.** Buddhistforbundet finner lokaler. Alle tar da med seg en tekst fra egen tradisjon som vi så leser sammen. Det kan være interessant å se hva andres tekster gjør med oss.
4. Ani Könchog sjekker ut mulige **datoer for retreat**. Ønsket tidspunkt er april/mai. Så snart vi finner tidspunkt kan vi planlegge innhold.

STL SAMARBEIDSRÅDET FOR TROS- OG LIVSSYNSAMFUNN

Referat fra rådsmøte i STL 5.11.2012

Sted: Kirkens hus, Rådhusgata 1-3

Tid: 15.30 – 20.00

SAKER PÅ DAGSORDEN	Behandling og vedtak
15.30 – 16.00 Middag	
16.00 – 16.15 Velkommen! Presentasjonsrunde Sak 1: Godkjenning av saksliste, referat og saker til eventuelt (Referat fra 0409, vedlegg 1).	Runde rundt bordet med presentasjon og deling av forventninger knyttet til dagens STL-møte. Deretter godkjenning av saksliste mm.
16.15- 17.30 Sak 2: Arbeid med vedtekter og retningslinjer for valgkomiteen	Bakgrunn og hensikt: Enighet om å revidere vedtektene og utarbeide egen instruks for valgkomiteen. AU ønsket å informere rådet om dette arbeidet og få innspill. 1) Ingrid R. Joys presenterte forslag til vedtektsendringer som var sendt ut på forhånd. Innspill på forslagene i etterkant ble notert ned Enighet om at ytterligere presisering og utdyping av innspill kan sendes på e-post til Ingrid (med kopi til Lise). Lise regner ut hvor mange prosent av medlemmene som har vært tilstede på møtene i 2011 og 2012 2) Espen Lynne Amundsen presenterte retningslinjer for valgkomiteen - sendt ut i forkant. Enighet om at: -STL-representanter til Oslo-koalisjonen og HL-senteret begrenses til 6 år - valgkomiteens medlemmer bør være valgbare til verv i STL. Forslag til medlemmer i valgkomiteen bør derfor fremmes av AU - valgkomiteen skal ha en leder, som utpekes av

	valgkomiteen selv
17.45 – 18.00 Kaffepause og småprat	
18.00– 18.15 Sak 2: Sosial-etiske tema i STL i 2012-14	<p>Hensikt og bakgrunn: STL ønsker å jobbe med sosial-etiske tema i 2013-2014. Lise presenterte forslag fra AU om hvordan vi kan jobbe videre med dette.</p> <p>Vedtak/enighet om: at en arbeidsgruppe jobber videre med dette. Gruppen består av Pulendran Kanagarathnam, Ingrid Joys, Anne Sender og Lise Tørnby</p>
18.15-19.20 Sak 4: Delerundet: Hva er jeg opptatt av akkurat nå på feltet tro og livssyn? Enten i min organisasjon eller ellers?	<p>Bakgrunn: Bruke tid til å dele erfaringer og skape felles engasjement for utfordringer og saker den enkelte «står i».</p> <p>Representantene fra IRN og DMT delte tanker og erfaringer knyttet til den siste tidens utfordringer. Marianne skrev en liten sak om denne samtalen på nett – etter godkjenning og prat med Anne og Mehtab først.</p>
19.20 – 19.50 Sak 4: Informasjon fra AU og sekretariatet	<p>Informasjon om</p> <ul style="list-style-type: none"> -Møte med Kulturdepartementet 5.10 brev og oppfølging i ettertid -Møte med statssekretær i Barne- og likestillings og inkluderingsdepartementet 19.oktober -Høring om gravferdsforskriften sendt -Rapport om 22.juli markeringer i STL -Filmseminar 10.november <p>Datoer for STL-møter 2013:</p> <p>7-12 januar: - her kommer det en dato for gjennomgang av Stålsett-utvalget</p> <p>18.mars – årsmøte og rådsmøte 27.mai – rådsmøte 5.september -rådsmøte 14.november - rådsmøte</p>
19.50– 20.00 Sak 5: Postliste (vedlegg 4) og eventuelt saker	<p>Shazia Mushtaq tok opp sak om hvordan skolen fungerer i et flerreligiøst samfunn. I norskfaget finnes tekster av nærmeres pornografisk karakter. Enighet om at Shazia kontakter Religionslærerforeningen for å drøfte et mulig felles engasjement med dem.</p>

Tilstede på møtet var:

Ingrid Rosendorf Joys
Shazia Mushtaq
Mehtab Afsar
Emrah Sezgin

Oslo, Katolske Bispedømme (OKB)
Islamsk Råd Norge (IRN)
IRN
IRN

Sven Thore Kloster
Berit Hagen Ågøy
Egil Lothe
Espen Lynne Amundsen
Are Svendsen
Pulendran Kanagarathnam
Jan Benjamin Rødner
Anne Sender
Knut Refsdal
Dag Nygård
Marianne Melgård
Lise Tørnby

Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd (Dnk)
Dnk
Buddhistforbundet
Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige (JKKSDH)
JKKSDH
Norges Hindu Kultursenter
Det Mosaiske Trossamfund
DMT
Norges Kristne Råd (NKR)
NKR
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL)
STL

Oslo, 12. november 2012: Lise Tørnby (daglig leder)

Godkjent 10.01.2013

Protokoll Kirkerådet (KR)

06.12.2012**Kirkens hus**Til stede:

May Lisbeth Hovlid Aurdal
 Brita Hardeberg
 Erling Birkedal
 Ivar Braut
 Helga Haugland Byfuglien
 Anne Dalheim
 Dag Jostein Fjærvoll
 Agnes Sofie Gjeset
 Kristin Gunleiksrud

Ingrun Jule
 Sølvi Lewin
 Svein Arne Lindø
 Egil Morland
 Jan Olav Olsen
 Sigurd Skollevoll
 Jan Erik Sundby
 Kjetil Aano

Fravær under enkelte saker, ved behandling og/eller da vedtak ble fattet:

Kjetil Aano: 47/12, 48/12, 49/12, 61/12, 62/12, 63/12, 65/12 og 57/12
 Anne Dalheim: 63/12, 55/12 og 57/12

Til stede fra sekretariatet:

Hans Arne Akerø
 Knut Andresen
 Ole-Inge Bekkelund
 Anders B-G Eide
 Trude Evenshaug
 Beate Fagerli
 Kristin Frydenlund
 Jens-Petter Johnsen

Kjersti Kolbjørnsrud
 Svein M. Kohn
 Øyvind Meling
 Jørund Midttun
 Gerd Karin Røsæg
 Per Tanggaard
 Paul Erik Wirgenes

Møtet ble ledet av Svein Arne Lindø, og som vanlig fulgte en ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen eller sakslisten. Møtet startet med andakt.

Saksliste

- KR 47/12 Referatsaker
KR 47.1/12 Protokoll fra UKM
KR 47.2/12 Protokoll fra KR-AU 08.11.2012
KR 47.3/12 Protokoll fra SKR 20.-21.09.2012
- KR 48/12 Orienteringssaker
KR 48.1/12 Fortolkning av gudstjenestebokens regelverk
KR 48.2/12 Høring: Forslag til endringer av kategorier for aktivitets- og virksomhetsområde i frivillighetsregisteret.
KR 48.3/12 Høring: Forslag til endringer i gravferdsforskriften
KR 48.4/12 Høring: Forslag til endringer i forskrift om klagenemnd for offentlige anskaffelser
KR 48.5/12 Høring: Forslag til endringer i forskrift om grasrotandel
KR 48.6/12 Høring: Forslag til endringer i utlendingsforskriften – 15-månedersregel for saksbehandlingen i Utlendingsnemnda (UNE)
KR 48.7/12 Muntlige orienteringer fra KR, MKR, SKR, BM.
KR 48.8/12 Foreløpig protokoll fra SKR 28.-29.11 2012
KR 48.9/12 Foreløpig protokoll fra MKR 22.-23.11 2012 og uttalelse om Gaza
KR 48.10/12 Uttalelse fra BM om trosfrihet
KR 48.11/12 Vedtak fra BMs oktobermøte om liturgisaker
KR 48.12/12 Vedtak fra BMs oktobermøte om kirkeordning
KR 48.13/12 Vedtak fra BMs oktobermøte om jødene
KR 48.14/12 Brev fra FAD om Kirkepartner AS
- KR 49/12 KM 2013 – Saksliste, valg og oppnevninger
KR 50/12 Forslag til endringer i kirke-loven og i valgordning for de kirkelige valg (demokratireformen) - KM
KR 51/12 Den norske kirkes ordning etter 2013 – KM
KR 52/12 Innføring av skråstola for diakoner – KM
KR 53/12 Liturgi for velsignelse av hus og hjem – KM
KR 54/12 Kyrkje 18-30 – KM
KR 55/12 Særskilte pretekster 2014-2015
KR 56/12 Tilsetting av biskop i Agder og Telemark
KR 57/12 Videre organisering av Liturgisk senter
KR 58/12 Forlenget funksjonstid – Nemnd for gudstjenesteliv
KR 59/12 Økumeniske generalforsamlinger 2013 (KM)
KR 60/12 Statsbudsjettet 2014 – Satsningsområder for Den norske kirke
KR 61/12 Den norske kirkes beredskapsarbeid
KR 62/12 Evaluering av Sørsamisk menighet
KR 63/12 Tilleggsgavefondet – oppnevning til styret
KR 64/12 Oppnevning av delegat fra Dnk til KEKs generalforsamling 2013
KR 65/12 Oppnevning av medlemmer til styret i Norges Kristne Råd 2013-2015

Sak 56/12 ble ført for lukket møte.

KR 047/12   Referatsaker

KR 47.1/12   Protokoll fra UKM
KR 47.2/12   Protokoll fra KR-AU 08.11.2012
KR 47.3/12   Protokoll fra SKR 20.-21.09.2012

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.

KR-047/12 Vedtak:

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.

Enstemmig vedtatt.

KR 048/12   Orienteringssaker

KR 48.1/12   Fortolking av gudstjenestebokens regelverk
KR 48.2/12   Høring: Forslag til endringer av kategorier for aktivitets- og virksomhetsområde i frivillighetsregisteret.
KR 48.3/12   Høring: Forslag til endringer i gravferdsforskriften
KR 48.4/12   Høring: Forslag til endringer i forskrift om klagenemnd for offentlige anskaffelser
KR 48.5/12   Høring: Forslag til endringer i forskrift om grasrotandel
KR 48.6/12   Høring: Forslag til endringer i utlendingsforskriften – 15-månedersregel for saksbehandlingen i Utlendingsnemnda (UNE)
KR 48.8/12   Foreløpig protokoll fra SKR 28.-29.11 2012
KR 48.9/12   Foreløpig protokoll fra MKR 22.-23.11 2012 og uttalelse om Gaza
KR 48.10/12   Uttalelse fra BM om trosfrihet
KR 48.11/12   Vedtak fra BMs oktobermøte om liturgisaker
KR 48.12/12   Vedtak fra BMs oktobermøte om kirkeordning
KR 48.13/12   Vedtak fra BMs oktobermøte om jødene
KR 48.14/12   Brev fra FAD om Kirkepartner AS

KR 48.7/12   Muntlige orienteringer fra KR, MKR, SKR, BM.

Orientering fra KR ved direktør

1. Konferanser:
  - a. Trosopplæring i samarbeid med IKO
  - b. HEL konferansen i Stavanger (Utv.hemmede /funksjonshemmede, kirkens deltagelse i samhandlingsreformen)
  - c. UKM i Mandal
2. Arbeid inn mot de politiske partiene i forbindelse med partiprogrammene. Bl.a en oppfatthet av vigselsrett.
3. Statsbudsjettet 2013, følger bl.a ikke opp Soria Moria erklæringen
4. IKT – Kirkepartner A/S
5. Refleksjonsprosessen, ny Kirkeordning – mottatt drøyt 800 svar
6. AFI – Arbeidstakerundersøkelse i regi av KA

7. Nasjonalt pilegrimssenter nå opprettet på permanent basis
8. Stålsettutvalget leverer sin utredning 7.januar 2013
9. Bispemøtets Samlivsutredning
10. Samiske kirkejubileer; 250 år siden første samiske prest ble ordinert, 20 år siden SKR ble etablert. Kongens fortjenestemedalje tildelt Synnøve Brevik som var den første generalsekretæren i rådet.
11. Grunnlovsjubileet 2014

Orientering fra MKR ved leder

1. Rådsmøte i KV utviklet dokumenter om kirken og misjon. MKR avholdt seminar i samarbeid med MF om disse dokumentene.
2. Seminar i Stavanger med oppfølging av dokumentene
3. Novembermøtet i MKR med
  - a. uttalelse om Romfolket (tilreisende),
  - b. debatt om oppfølging av økumeniske organisasjoner Dnk er medlemmer av – ønsker en sak om vår kirkes økumeniske engasjement

Orientering fra SKR ved leder

1. Møte i Samisk kirkeråd:
  - a. Oppfølging av strategiplanen
  - b. Samiske kirkedager
  - c. Lulesamisk liturgi i gudstjenesten under møtet under rådsmøtene
  - d. Romfolket – skuffelse over at det ikke er sak i Kirkerådet. Behov for handling
  - e. Møte med representanter for lokalsamfunnet i Bodø
  - f. Diskusjon om bruk av samisk språk
2. Flott jubileumshelg i Tromsø

Orientering fra BM ved preses

1. BM i oktober kom med to uttalelser
  - a. Kirken og jødene (50 år siden deportasjonen av jøder)
  - b. Trosfrihet
  - c. Seminar om revisjon av bioteknologiloven, knyttet til barns rettigheter
  - d. Drøftet innføringsprogrammet for nye prester
  - e. Ferdigstilte visitasreglementet
2. Samlivsutvalgets innstilling overrekkes BM 11.februar

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar sakene til orientering.

KR-048/12 Vedtak:

Kirkerådet tar sakene til orientering.

Enstemmig vedtatt.

Sammendrag

Kirkemøtet 2013 avholdes i Kristiansand i perioden 11.-16.april. Kirkerådet skal i henhold til Kirkemøtets forretningsorden (§ 2-3) forberede og tilrettelegge saker som skal behandles. Det legges frem forslag om 9 saker til behandling, hvorav 7 går til ordinær komitebehandling.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar følgende saksliste for Kirkemøtet 2012:

- KM 01/13 Innstilling fra protokollkomiteen
- KM 02/13 Valg og oppnevninger
  - 1. Valg av dirigentskap for møtet
  - 2. Valg av tellekorps
  - 3. Supplerende fordeling av medlemmer på Kirkemøtets komiteer
  - 4. Valg av komitéledere for møtet
- KM 03/13 Orienteringssaker
- KM 04/13 Forslag til endringer i kirkeloven
- KM 05/13 Kirkeordning etter 2013
- KM 06/13 Kyrkje 18 - 30
- KM 07/13 Velsignelse av hus og hjem
- KM 08/13 Skråstola for diakoner
- KM 09/13 Økumeniske generalforsamlinger 2013
- KM 10/13 Valgordninger for de kirkelige valg

2. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med planleggingen av Kirkemøtet 2013 ut fra de føringer som kom i møtet.

KR-049/12 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar følgende saksliste for Kirkemøtet 2012:

- KM 01/13 Innstilling fra protokollkomiteen
- KM 02/13 Valg og oppnevninger
  - 1. Valg av dirigentskap for møtet
  - 2. Valg av tellekorps
  - 3. Supplerende fordeling av medlemmer på Kirkemøtets komiteer
  - 4. Valg av komitéledere for møtet
- KM 03/13 Orienteringssaker
- KM 04/13 Forslag til endringer i kirkeloven
- KM 05/13 Kirkeordning etter 2013
- KM 06/13 Kyrkje 18 - 30
- KM 07/13 Velsignelse av hus og hjem
- KM 08/13 Skråstola for diakoner
- KM 09/13 Økumeniske generalforsamlinger 2013
- KM 10/13 Valgordninger for de kirkelige valg

2. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med planleggingen av Kirkemøtet 2013 ut fra de føringer som kom i møtet.

Enstemmig vedtatt

Sammendrag

A. I brev av 11. september 2012 anmodet Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet Kirkerådet om å gjennomføre en kirkelig høring angående forslag til mulige lovendringer i kirkeloven om reglene for kirkevalg. Saken er avgrenset til de endringer som anses nødvendige som direkte oppfølging av demokratireformen. Departementet ba Kirkerådet sammenfatte høringen, og oversende en redegjørelse for gjennomføringen av høringen, en sammenfatning av høringssvarene og Kirkerådets egen vurdering innen 15. desember 2012.

I tillegg til denne høringen av kirkelige instanser har departementet sendt lovforslagene på høring til en rekke offentlige myndigheter, samarbeidsorganer for andre tros- og livssynssamfunn og enkelte tros- og livssynssamfunn, teologiske og kirkefaglige utdanningsinstitusjoner, samt kirkelige arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner med høringsfrist 31. desember 2012.

Kirkerådet sendte 1. oktober 2012 saken på høring til bispedømmerådene med høringsfrist 20. november. Det er kommet høringsuttalelser fra alle 11 bispedømmeråd. I tillegg er det kommet 12 høringsvar fra andre kirkelige instanser, hvorav 8 fra kirkelige fellesråd.

I den vedlagte sammenfatningen av høringen redegjøres det innledningsvis for gjennomføringen av høringen. Deretter sammenfattes høringsinstansenes synspunkter punkt for punkt, fulgt av Kirkerådets vurderinger og anbefalinger.

På bakgrunn av sammenfatningen av høringsinstansenes synspunkter har Kirkerådet følgende anbefalinger:

Kirkerådet støtter departementets forslag om endring av kl § 23 første ledd bokstav d: *Sju andre leke medlemmer (...) Minimum fire av medlemmene velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg).*

Kirkerådets forslag til endring av kl § 24 første ledd har fått bred støtte og anbefales: *Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og 1 medlem valgt utenom bispedømmerådene.*

Kirkerådet støtter departementets forslag om å oppheve kl § 24 åttende ledd.

Kirkerådet støtter departementets forslag til endring av overskrift i kl § 4, *Stemmerett og valg.*

Kirkerådet støtter langt på vei forslaget til kl § 4, nytt femte ledd, så sant dette ikke vurderes å komme i konflikt med prinsippet om likebehandling av trossamfunn, men mener at «kommune- og fylkestingsvalg» bør endres til «offentlige valg». Kirkerådet foreslår derfor følgende ordlyd: *Kirkelige valg avholdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet til, offentlige valg.*

Kirkerådet støtter departementets forslag til endring i kl § 23 første ledd bokstav d, første punktum. Kirkerådet mener formuleringen ikke bør gis en fortolkning som utelukker preferansevalg. *(...) som velges ved flertalls- og forholdstallsvalg.*

Høringsinstansenes uttalelser er offentliggjort på www.kirken.no.

Sammenfatningen av høringens del A oversendes Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet i samsvar med departementets anmodning. Dette materialet vil inngå i departementets arbeid med «en egen sak om ny valgordning for Den norske kirke i løpet av våren 2013» som Stortinget 21. mai 2012 ba regjeringen om i et anmodningsvedtak.

Sammenfatningen av høringens del A oversendes Kirkemøtet 2013 som bakgrunn for at Kirkemøtet skal kunne uttale seg om lovproposisjonen som ventes lagt fram for Stortinget våren 2013. Det tas sikte på at en sak om dette ferdigstilles og ettersendes Kirkemøtet når lovproposisjonen foreligger.

B. Høringen inneholdt også spørsmål vedrørende hovedlinjer i framtidig ordning for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte, inkludert nominasjonsordning. Disse spørsmålene berører valgeregler gitt av Kirkemøtet. Dette er ledd i forberedelsen av en sak til Kirkemøtet 2013 om forslag til endringer i valgordningen, inklusive nominasjonsordningen, ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Saken er avgrenset til de endringer som anses nødvendige som direkte oppfølging av demokratireformen. Etter Kirkemøtet 2013 legges det opp til videre arbeid med utforming av de konkrete valgreglene fram mot Kirkemøtet 2014.

På bakgrunn av høringen foreslår Kirkerådet følgende endringer i nominasjonsordningen:

- Høring til menighetsrådene på et foreløpig listeforslag innføres som ledd i nominasjonsprosessen.
- Kandidatlisten skal være prioritert.
- Ordningen med supplerende nominasjon videreføres. Antall forslagsstillere foreslås satt til minimum 75 (i 2011: 100) stemmeberettigede medlemmer fra minst tre ulike sokn innenfor bispedømmet (i 2011: fra ett prosti). Maksimum 50 % av forslagsstillerne kan komme fra ett og samme sokn.

Kirkerådet foreslår videre:

- Valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres enten som flertallsvalg med prioritert kandidatliste eller som forholdstallsvalg.
- Det avholdes en konsultasjon med valgkspertes og representasjon fra Kirkerådet og bispedømmerådene for å vurdere spørsmål knyttet til opptellingsmåte ved flertallsvalg og hvordan ordning for flertallsvalg og forholdstallsvalg bør forholde seg til hverandre. Konsultasjonen avholdes om mulig før eller i forbindelse med Kirkerådets møte i januar 2013.

Flere bispedømmeråd har kommet med synspunkter og forslag. Disse forslagene tas med i den videre saksbehandling slik at de kan tas opp til vurdering på konsultasjonen.

Det foreslås at referat fra konsultasjonen oversendes Kirkemøtet 2013 som vedlegg til saken om forslag til endringer i valgordningen, inklusive nominasjonsordningen, ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet oversender til departementet sammenfatning av høring vedrørende forslag til endringer i kirkeloven og i valgordning for de kirkelige valg (demokratireformen) del A. Sammenfatningen i sin helhet framsendes til Kirkemøtet 2013. Kirkerådets vurderinger og anbefalinger bearbeides i tråd med de momenter som kom fram i møtet.
2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å ferdigstille en sak til Kirkemøtet 2013 med forslag til uttalelse fra Kirkemøtet om lovproposisjonen når denne foreligger. Saken ettersendes til Kirkemøtet og framsendes Stortinget til videre behandling. Kirkemøtesaken forutsettes å bygge på de synspunktene som er kommet fram i høringen og på Kirkerådets vurderinger og anbefalinger.
3. Kirkerådet ber om at det avholdes en konsultasjon med valgkspertes og representasjon fra Kirkerådet og bispedømmerådene for å vurdere spørsmål knyttet til opptellingsmåte ved flertallsvalg og hvordan ordning for flertallsvalg og forholdstallsvalg bør forholde seg til hverandre. Konsultasjonen avholdes om mulig før eller i forbindelse med Kirkerådets møte i januar.
4. Forslag til endringer i valgordningen, inklusive nominasjonsordningen, ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet legges fram for Kirkemøtet 2013. Forslaget bearbeides i tråd med de momenter som kom fram i møtet. Referat fra konsultasjonen (jf. pkt. 3) oversendes Kirkemøtet som vedlegg til saken.

KR-050/12 Vedtak:

1. Kirkerådet oversender til departementet sammenfatning av høring vedrørende forslag til endringer i kirkeloven og i valgordning for de kirkelige valg (demokratireformen) del A. Sammenfatningen i sin helhet framsendes til Kirkemøtet 2013. Kirkerådets vurderinger og anbefalinger bearbeides i tråd med de momenter som kom fram i møtet.
2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å ferdigstille en sak til Kirkemøtet 2013 med forslag til uttalelse fra Kirkemøtet om lovproposisjonen når denne foreligger. Saken ettersendes til Kirkemøtet og framsendes Stortinget til videre behandling. Kirkemøtesaken forutsettes å bygge på de synspunktene som er kommet fram i høringen og på Kirkerådets vurderinger og anbefalinger.
3. Kirkerådet ber om at det avholdes en konsultasjon med valgekspert og representasjon fra Kirkerådet og bispedømmerådene for å vurdere spørsmål knyttet til opptellingsmåte ved flertallsvalg og hvordan ordning for flertallsvalg og forholdstallsvalg bør forholde seg til hverandre. Konsultasjonen avholdes om mulig før eller i forbindelse med Kirkerådets møte i januar.
4. Forslag til endringer i valgordningen, inklusive nominasjonsordningen, ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet legges fram for Kirkemøtet 2013. Forslaget bearbeides i tråd med de momenter som kom fram i møtet. Referat fra konsultasjonen (jf. pkt. 3) oversendes Kirkemøtet som vedlegg til saken.

Enstemmig vedtatt.

KR 051/12   Den norske kirkes ordning etter 2013

Sammendrag

Kirkerådet har vedtatt å legge fram en sak om Kirkeordning etter 2013 for Kirkemøtet i 2013. Kirkerådet behandlet saken første gang på sitt møte i september 2012 (KR 39/12). Kirkerådet vedtok i denne saken var:

1. Kirkerådet har drøftet hovedproblemstillinger og strategier for arbeidet med ny Kirkeordning med tanke på behandling i Kirkemøtet 2013. Kirkerådet ber sekretariatet videreutvikle dokumentet i tråd med drøftingene på Kirkerådets møte.
2. Kirkerådet ber om at det fram mot Kirkemøtet i 2013 arbeides særlig med
  - Overdragelse av det statlige arbeidsgiveransvaret til kirkelige organ.
  - Den norske kirke som rettssubjekt.
3. Det må videre arbeides med:
  - Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - En utredning om økonomiske og administrative konsekvenser av en ny kirkeordning
  - En gjennomgang av ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet.

Til annengangs behandling er dokumentet videreutviklet i tråd med drøftingen på Kirkerådets møte. Dette gjelder særlig behandlingen av arbeidsgiveransvaret og rettssubjektet (vedtakspunkt 2).

Dokumentet er også utvidet i forhold til vedtakspunkt tre og drøfter hvordan disse områdene skal utredes videre.

På møtet i desember vil det bli gitt en muntlig redegjørelse for refleksjonsprosessen som hadde frist 1. desember. Det dokumentet som fremlegges for Kirkerådet i januarmøtet, og som skal fremsendes som kirkemøtedokument, vil ha en bred redegjørelse av refleksjonsprosessen.

Kirkemøtet 2013 er det første Kirkemøtet etter den omfattende endringen av Grunnloven i mai 2012. Grunnlovsendringen legger en plattform for og nødvendiggjør et videre arbeid med kirkens ordninger. En lang rekke Kirkemøter har behandlet saker som omhandler utviklingen av kirkens ordninger.

I behandlingen av Kirkeforliket pekte Kirkemøtet på følgende:

Kirkemøtet er tilfreds med at Kirkemøtets synspunkter (sak KM 8/06) er tillagt vekt ... Kirkemøtet fastholder likevel at Den norske kirke, som konsekvens av grunnlovsendringene, må bli eget rettssubjekt. Kirkemøtet fastholder videre at arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til kirken, og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjon ikke lenger bør være en del av statsforvaltningen (KM 10/08).

Kirkerådet har sendt ut et omfattende refleksjonsdokument «Kirkeordning etter 2013». Bredt i kirken pågår det denne høsten drøftinger omkring utvalgte spørsmålsstillinger innen kirkeordning. Saksdokumentet til Kirkemøtet om Kirkeordning 2013 vil oppsummere denne refleksjonsprosessen.

Det foreliggende saksdokumentet søker å balansere det å forberede sak til Kirkemøtet i 2013 samtidig som Kirkerådets egen invitasjon til refleksjonsprosess pågår bredt i kirken. Kirkerådets egen refleksjonsprosess vil derfor – i første fase på møtene i september og desember 2012 – ta utgangspunkt i den aktuelle situasjonen etter grunnlovsendringene og de allerede fattede kirkemøtevedtak, og ha som hovedfokus en analyse av hvilke hovedproblemstillinger som er de mest aktuelle og nødvendige å reise for Kirkemøtet 2013. Dette saksdokumentet redegjør for noen av de sentrale spørsmålene som sakskomplekset omfatter, med vekt på de problemstillinger som kan tas i en første runde. Hovedspørsmålet som reises i denne saksutredningen, om overordnet strategi for videreutvikling av kirkeordningen, er ikke reist som spørsmål i refleksjonsprosessen. Samtidig er spørsmålet tidligere behandlet i Kirkemøtet, noe som tilsier at Kirkerådet på basis av tidligere føringer bør kunne drøfte og videreutvikle en strategi for videre framdrift.

Til Kirkerådets møte i desember 2012 legges det opp til en forberedende drøftelse av utvalgte problemstillinger. Bearbeiding av innspill fra refleksjonsprosessen vil lede til ytterligere konkretiseringer. Saksframlegget til Kirkemøtet 2013 må gjenspeile og være i dialog med refleksjonsprosessen. Bearbeidingen av denne vil naturlig skje i desember/januar, og først foreligge til i Kirkerådet i januar 2013.

Dette dokumentet behandler i liten grad viktige utfordringer i forholdet mellom organer på nasjonalt nivå. Det er nødvendig å arbeide videre med forståelsen av både Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og arbeidsgiverorganisering på nasjonalt nivå. Det legges opp til en utdyping av disse spørsmålene i Kirkerådets møte i januar.

Dokumentet behandler følgende tema:

1. Bakgrunn for saken
2. Innledning
3. Kirkeforståelsen og kirkeordningen
4. Den nye situasjonen etter grunnlovsendringene
5. Utvikling av Den norske kirke som trossamfunn i forhold til arbeidet med statens religionspolitikk
6. Hovedstrategier for videreutvikling av kirkeordningen
7. Overføring av ansvar for oppgaver samt arbeidsgiveransvaret for den geistlige tjeneste
8. Rettssubjekt
9. Antall forvaltningsnivå
10. Sammenheng mellom finansieringsordning og organisering
11. Rapporter og utredninger ut fra vedtakspunkt 3
12. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er særlig de uthevede kapitlene som er vesentlig videreutviklet fra behandlingen i sak 39/12.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet har drøftet hovedproblemstillinger og strategier for arbeidet med ny Kirkeordning med tanke på behandling i Kirkemøtet 2013. Kirkerådet ber sekretariatet videreutvikle dokumentet i tråd med drøftingene på Kirkerådets møte.
2. Kirkerådet ber om at det fram mot Kirkemøtet i 2013 arbeides særlig med
  - Overdragelse av det statlige arbeidsgiveransvaret til kirkelige organ.
  - Den norske kirke som rettssubjekt.
  - sammendrag av innspill fra refleksjonsprosessen
3. Det må videre arbeides med:
  - Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - En utredning om økonomiske og administrative konsekvenser av en ny kirkeordning
  - En gjennomgang av ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet.

Erling Birkedal fremmet følgende forslag som tillegg til punkt 2:

-vurdere valg av ulike organisasjonsmodeller med vekt på hvilke konsekvenser disse har for lokalt kirkedemokrati og menighetsliv. Forslaget falt mot 3 stemmer.

Jan Erik Sundby fremmet følgende forslag etter punkt 1:

....der man får frem ulike veivalg og mål for arbeidet de neste årene fram mot en varig ordning for kirken. Forslaget falt mot 5 stemmer.

Anne Dalheim fremmet følgende forslag som tillegg til punkt 2 eventuelt punkt 3:

Prinsipper om samisk kirkeliv KM 8/07 kommer til uttrykk i lovteksten.

Forslaget oversendes administrasjonen.

Sigurd Skollevoll fremmet følgende forslag til vedtak:

1. Kirkerådet har drøftet hovedproblemstillinger og strategier for arbeidet med ny Kirkeordning med tanke på behandling i Kirkemøtet 2013. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med dokumentet i tråd med Kirkerådets vedtak KR 39/12 og drøftingene på Kirkerådets møte.
2. Kirkerådet ber om at det fram mot Kirkemøtet i 2013 arbeides med
  - overdragelse av det statlige arbeidsgiveransvaret til kirkelige organ, herunder økonomiske og administrative konsekvenser.
  - Den norske kirke som rettssubjekt
  - sammendrag av innspill fra refleksjonsprosessen
3. Det må arbeides videre med:
  - Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - En gjennomgang av ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet
  - En utredning om økonomiske og administrative konsekvenser av en ny kirkeordning.

Administrasjonen trakk sitt forslag til fordel for Skollevoll's forslag.

KR-051/12 Vedtak:

1. Kirkerådet har drøftet hovedproblemstillinger og strategier for arbeidet med ny Kirkeordning med tanke på behandling i Kirkemøtet 2013. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med dokumentet i tråd med Kirkerådets vedtak KR 39/12 og drøftingene på Kirkerådets møte.
2. Kirkerådet ber om at det fram mot Kirkemøtet i 2013 arbeides med
  - overdragelse av det statlige arbeidsgiveransvaret til kirkelige organ, herunder økonomiske og administrative konsekvenser.
  - Den norske kirke som rettssubjekt
  - sammendrag av innspill fra refleksjonsprosessen
3. Det må arbeides videre med:
  - Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - En gjennomgang av ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet
  - En utredning om økonomiske og administrative konsekvenser av en ny kirkeordning.

Enstemmig vedtatt

KR 052/12   Innføring av skråstola for diakoner

Sammendrag

Kirkemøtet gjorde i 2011 følgende vedtak om innføring av skråstola for diakoner (sak 09/11):

Diakontjenesten er en tjeneste som forutsetter vigsling. KM støtter BM's anbefaling om at vigslet diakon i liturgisk tjeneste bærer skråstola, jfr. BM 03/10, og ber om at innføring av skråstola forberedes til behandling i KM så snart som mulig (KM 9/11, punkt 3).

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 15.-16. mars 2012 og anbefalte at det fattes vedtak på Kirkemøtet 2013 om å innføre skråstola for diakoner.

Saken ble deretter i henhold til regelverket for liturgisaker, sendt på høring. Flertallet av høringsinstansene sluttet seg til Kirkerådets anbefaling om at skråstola innføres som del av diakonens liturgiske tjenestetrakt.

Saken ble behandlet på ny i Kirkerådet 27.-28. september 2012 og deretter oversendt Bispemøtet for uttalelse.

Bispemøtet behandlet saken i sitt møte 15.-19. oktober 2012, og hadde ingen læremessige innvendinger mot bruk av skråstola for diakoner.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar at vigslet diakon i liturgisk tjeneste bærer skråstola
2. Kirkerådet bes om å utarbeide nærmere retningslinjer for bruk og utforming av skråstola.

3. I ordning for Vigsling til Diakontjeneste tas følgende rubrikk inn etter siste ledd punkt 7: *Stolaen legges på ordinanden.*

KR-052/12 Vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar at vigslet diakon i liturgisk tjeneste bærer skråstola
2. Kirkerådet bes om å utarbeide nærmere retningslinjer for bruk og utforming av skråstola.
3. I ordning for Vigsling til Diakontjeneste tas følgende rubrikk inn etter siste ledd punkt 7: *Stolaen legges på den vigslede.*

Enstemmig vedtatt

KR 053/12   Liturgi for velsignelse av hus og hjem

Sammendrag

Liturgien for velsignelse av hus og hjem bygger i stor grad på en lignende nordsamisk liturgi som ble vedtatt av Samisk kirkeråd i 2007. Den nordsamiske liturgien har i norsk oversettelse også vært brukt av prester ved en rekke anledninger i mange deler av landet. Nemnd for gudstjenesteliv mente det var behov for å utarbeide en tilsvarende liturgi som kan vedtas av Kirkemøtet og inngå i Gudstjenesteboken 2011. Kirkerådet sluttet seg til det.

Liturgien er utformet slik at den kan brukes når noen flytter inn i et nytt hjem og ønsker at presten eller en annen kirkelig medarbeider skal komme og be for hjemmet og velsigne det. Liturgien kan også brukes når noen opplever uro og utrygghet i huset, eller hendelser som det er vanskelig å forklare, og ber om kirkens hjelp.

Liturgien ble sendt på en bred høring, i henhold til regelverk for liturgisaker. Hovedspørsmålet i høringen var om det er ønskelig å vedta en slik liturgisk ordning sammen med en veiledning, eller om det er ønskelig kun å utarbeide en veiledning. De fleste høringsinstansene ønsker at det vedtas som en liturgi, og ikke kun som en veiledning.

Saken ble behandlet på nytt av Kirkerådet etter høringen, og ble med noen mindre endringer sendt Bispemøtet til læremessig vurdering. Bispemøtet (BM 38/12) har ingen læremessige innvendinger mot at ordningen får status som liturgi, heller ikke til innholdet i ordningen slik den foreligger.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar forslag til *Liturgi for velsignelse av hus og hjem.*
2. Kirkemøtet ber om at det utarbeides en veiledning til liturgien.

KR-053/12 Vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar forslag til *Liturgi for velsignelse av hus og hjem.*

2. Kirkemøtet ber om at det utarbeides en veiledning til liturgien.

Enstemmig vedtatt.

KR 054/12

Kyrkje 18 - 30

Samandrag

I 2009 handsama Kyrkjemøtet saka «Myndig tru – mangfaldige fellesskap. Kyrkje med aldersgruppa 18–30 år». Innhaldet i vedtaket frå Kyrkjemøtet 2009 utfordrar Den norske kyrkja på alle plan til å vidareutvikle og fornye arbeidet med aldersgruppa 18–30. I samband med dette bad Kyrkjemøtet om å få attende ei større strategisak med bakgrunn i eit breiare erfaringsmateriale frå bispedøme, organisasjonar og kyrkjelydar. Det vart oppmoda om at ressursdokumentet «Myndig tru – mangfaldige fellesskap» skulle vidareutviklast som ressurs til kyrkjelydar og organisasjonar. Det vart presisert at denne ressursen måtte ha ei form som kan inspirere til samtale og refleksjon i kyrkjelydane, slik at det kan utviklast lokale strategiar. Det vart også vedteke at satsinga på aldersgruppa skulle innarbeidast i visjonsdokumentet for Den norske kyrkja gjennom formuleringa: «*Aldersgruppa 18–30 skal erfare at kyrkja er relevant, livsnær og tilgjengeleg gjennom relasjonsbygging, gode fellesskap og ord og sakrament.*»

Kyrkerådet har sett i gang ein prosess med å styrkje satsinga med fornying og vidareutvikling av Kyrkje 18–30 ved å arbeide strategisk med *involvering av ulike fagmiljø i kyrkja, kartlegging, innsamling og deling av erfaringar på nettstaden www.kirke18-30.no, og utvikling og utprøving av nye tiltak*. Målet med satsinga Kyrkje 18–30 er å styrkje medvit og kunnskap om korleis kyrkja kan vere livsnær, relevant og tilgjengeleg for unge vaksne.

Det er fleire særlege grunnar til at kyrkja bør fokusere og styrkje satsinga på aldersgruppa 18–30 år. Nokre av dei viktigaste er:

- Kyrkje 18–30 handlar om *breidda av alle døypte* i Den norske kyrkja – uavhengig av kor sterkt ein er engasjert i kyrkja. Aldersgruppa 18–30 år utgjer 1/6 av dei som høyrer til kyrkja. Kyrkja har eit ansvar for alle døypte samstundes som alle døypte er kyrkja og har eit felles ansvar for kyrkja.
- Kyrkje 18–30 handlar om at menneske i denne aldersgruppa *ikkje utgjer ei einsarta gruppe*. Dei er like forskjellige som andre menneske i andre generasjonar. I løpet av aldersspennet er det derimot eit kjenneteikn at ein kan vere i *ulike livsfasar* som uetablert, etablert utan barn og etablert med barn.
- Kyrkje 18–30 handlar om å sjå denne aldersgruppa i samband med all *verksemd, alle planar og reformer* i kyrkja. Det handlar om korleis satsing på trusopplæring, gudstenesteliv, diakoni, kultur, demokrati og berekraftig utvikling kan samspele med kvarandre slik at arbeidet også inkluderer unge vaksne. Saka er såleis eit bidrag til kyrkjelydsutvikling.
- Kyrkje 18–30 synleggjer at nokre av dei *temaa som aldersgruppa 18–30 er oppteken av*, som til dømes oppbrot og mobilitet, identitetsdanning og kriser, relasjonar og tilhøyrse i eit fellesskap, vener og familie, val og utdanning, engasjement for lokalsamfunnet, urett i verda osv., kan vere indikatorar på noko som angår heile kyrkja og utfordrar til korleis vere kyrkje i vår tid.
- Kyrkje 18–30 handlar i stor grad om å vere kyrkje i vår tid – for alle. I kartleggingane som er gjorde, har det kome fram at det handlar om *mangfald og kvalitet* tilpassa ulike aldersgrupper og fasar i livet, fellesskap som utrustar til at ein kan leve og vekse i trua, og kva som er moglege møteplassar mellom unge vaksne og kyrkja i ulike fasar i livet. Kyrkja må vere ein stad som gir unge vaksne hjelp til å binde saman tru og eiga livshistorie.
- Kyrkje 18–30 framhevar at *kasualia* er undervurdert som kyrkjeleg møteplass med unge vaksne. Dåpstalet i Den norske kyrkja har vore stabilt dei siste åra. I 2011 var om lag

halvparten av dei 80 000 dåpsforeldra under tretti år. Kyrkjeleg brurevigel har derimot hatt ein dramatisk nedgang dei siste åra, nedgangen var på 10 prosent siste året. I 2010 var det i alt 23 577 inngåtte ekteskap, av dei var 9 898 kyrkjelege brurevigslar. I 2011 var talet på inngåtte ekteskap 23 135, av dei var 9 067 kyrkjelege brurevigslar. Tala frå kyrkjeleg årsstatistikk syner at kasualia som tilknytingspunkt med denne aldersgruppa er eit strategisk satsingsområde i kyrkja. Gjennom dei kyrkjelege handlingane er kyrkja ein arena for å møte menneske i viktige fasar i livet. Dei nye liturgiane oppmodar til involvering av aktørane i høve til desse handlingane. Gjennom vigselssamtalen og brurevigel har kyrkja gode rammer for å forkynne om kjærleik og samliv, slik at det kan medverke til livstolking og livsmeistring.

- Kyrkje 18–30 handlar om at *unge vaksne er ressursar i kyrkja*. Denne aldersgruppa må ikkje objektivast som ei målgruppe, men dei kan sjølve utfordrast på kva som er deira ynske og behov når det gjeld møteplassar og tiltak i kyrkja. Kyrkja treng at engasjerte unge vaksne er leiarar i kyrkja, men dei må ikkje berre få ansvar, dei må også få fellesskapsopplevingar og samhald der dei får vere deltakarar og ikkje berre bidragsytarar. Kyrkja er ein stad der ein både kan gi og ta imot.

Saka «Kyrkje 18–30» er i prosess på ulike nivå i kyrkja. Med at saka kjem attende til Kyrkjemøtet i 2013, ynskjer Kyrkjerådet å medverke til refleksjon, gi tilgang til ressursar og inspirasjon til handling om kva som er kyrkjas eigentlege oppdrag. Det har ikkje vore eit mål å kome med ei uttømmende liste med tiltak, men å lyfte fram moglegheiter, slik at det kan utviklast gode strategiar i kyrkjelydane, institusjonane og organisasjonane. Denne saka ber difor preg av å få fram erfaringar frå breidda av kyrkja, reflektere over utfordringar og peike på alternativ for handling. Om Kyrkje 18–30 vert ei vellukka satsing, vil vere avhengig av samspel mellom fleire forhold: initiativ og innsats frå enkeltpersonar, råd og utval, organisasjonar og institusjonar.

Framlegg til vedtak

Kyrkjerådet tilrår Kyrkjemøtet å gjere fylgjande vedtak:

1. Det er framleis behov for å vidareutvikle og fornye kyrkja med aldersgruppa 18 – 30 år. Kyrkjemøtet oppmodar kyrkja på alle plan om å leggje opp til ein samtale og prosess for å *utvikle eigne strategiar* som kan medverke til ei livsnær, relevant og tilgjengeleg folkekyrkje for unge vaksne. Dette vil bidra til ei fornya folkekyrkje – for alle.
2. Saka har avdekt nokre særskilde område som er avgjerande for å vere kyrkje med denne aldersgruppa:
  - Dei kyrkjelege handlingane som dåpssamtalen/dåpsgudstenesta og vigselssamtalen/brurevigel er sentrale møtestader med denne aldersgruppa og må styrkjast som ramme for livstolking og livsmeistring.
  - Forkynninga må vere relevant og tale sant om livet og om Gud.
  - Kyrkja sine fellesskap og møtestader må vere mangfaldige i uttrykksform, breidd og djupn.
  - Kyrkja må vere der folk er.Kyrkjemøtet oppmodar kyrkja på alle plan til refleksjon og handling for å vidareutvikle og fornye kyrkja på desse områda. Antologien vil vere ein ressurs i dette arbeidet.
3. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å *trykkje opp og sende ut antologien* som ein ressurs til alle lokale og regionale ledd i kyrkja, organisasjonar, studentprestar, feltprestar, fagorganisasjonar og utdanningsinstitusjonar. Antologien kan

nyttast i råd og utval, i utdanningssamanheng og som innspel til fagleg utviklingsarbeid.

4. Kyrkjemøtet erkjenner at det er mange pågåande satsingsområder i Den norske kyrkja. Kyrkjemøtet oppmodar difor sokneråda om å konkretisere på kva måte unge vaksne i kyrkjelyden sine behov og ressursar kan *inkluderast i kyrkjelyden si verksemd og alle planar* for kyrkjelyden. Kyrkjemøtet oppmodar kyrkjelydane om å kartleggje kva for ressursar dei har i lokalmiljøet, kva dei kan vidareutvikle og om det er behov for å skape nokre nye møtestader. Dette gjeld òg *samisk kyrkjeliv*.
5. Kyrkjemøtet meiner at *nettstaden www.kyrkje18-30.no* er ein viktig kommunikasjonskanal for deling av ressursar, artiklar og drøfting. Kyrkjemøtet ber om at nettstaden vèrt vidareutvikla som ein arena for inspirasjon og erfaringsdeling.
6. Sjølv om det allereie er sett i gang prosessar som har medverka til at det er teke strategiske grep, er det framleis behov for vidare fagutvikling innan Kyrkje 18–30. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet, i samarbeid med andre fagmiljø, om å *utvikle fleire pilotprosjekt* med ressursar for ulike typar av tiltak. Det gjeld til dømes tiltak innan kyrkjelege handlingar, breiddetiltak på merkedagar, kommunikasjonsformer og temaopplegg.
7. Det er naturleg at ein vidare i fagutviklinga tek i bruk dei arenaene som allereie er i kyrkja, til dømes strukturane i bispedøma, fagmiljø, institusjonar, kristne ungdomsorganisasjonar og misjonsorganisasjonar. Kyrkjemøtet oppmodar breidda av kyrkjelydar, frivillige, organisasjonar og institusjonar om å *involvere kvarandre og samarbeide* for å medverke til vidare utvikling av tiltak og møtestader.
8. Kyrkjemøtet ber *utdanningsinstitusjonar* som særleg utdannar til kyrkjeleg teneste og *fagforeiningar og interesseorganisasjonar* om at dei temaa som er tekne opp i saka får prege innhaldet i grunn-, vidare- og etterutdanningstilbod.

Kyrkjemøtet oppmodar kyrkja på alle plan om å *rekruttere* unge vaksne til kyrkjeleg teneste.

KR-054/12 Vedtak:

Kyrkjerådet tilrår Kyrkjemøtet å gjere fylgjande vedtak:

1. Det er framleis behov for å vidareutvikle og fornye kyrkja med aldersgruppa 18 – 30 år. Kyrkjemøtet oppmodar kyrkja på alle plan om å leggje opp til ein samtale og prosess for å *utvikle eigne strategiar* som kan medverke til ei

livsnær, relevant og tilgjengeleg folkekyrkje for unge vaksne. Dette vil bidra til ei fornya folkekyrkje – for alle.

2. Saka har avdekt nokre særskilde område som er avgjerande for å vere kyrkje med denne aldersgruppa:
  - Dei kyrkjelege handlingane som dåpssamtalen/dåpsgudstenesta og vigselssamtalen/brurevigsel er sentrale møtestader med denne aldersgruppa og må styrkjast som ramme for livstolking og livsmeistring.
  - Forkynninga må vere relevant og tale sant om livet og om Gud.
  - Kyrkja sine fellesskap og møtestader må vere mangfaldige i uttrykksform, breidd og djupn.
  - Kyrkja må vere der folk er.

Kyrkjemøtet oppmodar kyrkja på alle plan til refleksjon og handling for å vidareutvikle og fornye kyrkja på desse områda. Antologien vil vere ein ressurs i dette arbeidet.

3. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å *trykkje opp og sende ut antologien* som ein ressurs til alle lokale og regionale ledd i kyrkja, organisasjonar, studentprestar, feltprestar, fagorganisasjonar og utdanningsinstitusjonar. Antologien kan nyttast i råd og utval, i utdanningssamanheng og som innspel til fagleg utviklingsarbeid.
4. Kyrkjemøtet erkjenner at det er mange pågåande satsingsområder i Den norske kyrkja. Kyrkjemøtet oppmodar difor sokneråda om å konkretisere på kva måte unge vaksne i kyrkjelyden sine behov og ressursar kan *inkluderast i kyrkjelyden si verksemd og alle planar* for kyrkjelyden. Kyrkjemøtet oppmodar kyrkjelydane om å kartleggje kva for ressursar dei har i lokalmiljøet, kva dei kan vidareutvikle og om det er behov for å skape nokre nye møtestader. Dette gjeld òg *samisk kyrkjeliv*.
5. Kyrkjemøtet meiner at *nettstaden www.kyrkje18-30.no* er ein viktig kommunikasjonskanal for deling av ressursar, artiklar og drøfting. Kyrkjemøtet ber om at nettstaden vert vidareutvikla som ein arena for inspirasjon og erfaringsdeling.
6. Sjølv om det allereie er sett i gang prosessar som har medverka til at det er teke strategiske grep, er det framleis behov for vidare fagutvikling innan Kyrkje 18–30. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet, i samarbeid med andre fagmiljø, om å *utvikle fleire pilotprosjekt* med ressursar for ulike typar av tiltak. Det gjeld til dømes tiltak innan kyrkjelege handlingar, breiddetiltak på merkedagar, kommunikasjonsformer og temaopplegg.
7. Det er naturleg at ein vidare i fagutviklinga tek i bruk dei arenaene som allereie er i kyrkja, til dømes strukturane i bispedøma, fagmiljø, institusjonar,

kristne ungdomsorganisasjonar og misjonsorganisasjonar. Kyrkjemøtet oppmodar breidda av kyrkjelydar, frivillige, organisasjonar og institusjonar om å *involvere kvarandre og samarbeide* for å medverke til vidare utvikling av tiltak og møtestader.

8. Kyrkjemøtet ber *utdanningsinstitusjonar* som særleg utdannar til kyrkjeleg teneste og *fagforeiningar og interesseorganisasjonar* om at dei temaa som er tekne opp i saka får prege innhaldet i grunn-, vidare- og etterutdanningstilbod.
9. Kyrkjemøtet oppmodar kyrkja på alle plan om å *rekruttere* unge vaksne til kyrkjeleg teneste.

Samrøystes vedteke.

KR 055/12   Særskilte prekentekester 2014 - 2015

Sammendrag

Saken er tidligere behandlet i Kirkerådet i mai (KR 23/12) og september (KR 43/12), og har vært til høring i Bispemøtet, som gjorde følgende vedtak (BM 38/12):

Bispemøtet har fått oversendt fra Kirkerådet forslag om særskilte prekentekester for 2014-2015 for læremessig uttalelse.

Bispemøtet drøftet særlig i hvilken grad det er behov for særskilte prekentekester etter at vi nå har fått tre teksttrekker og variasjonen med det er blitt større.

Bispemøtet slutter seg til forslaget fra Kirkerådet om særskilte prekentekester for 2014-2015.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende særskilte prekentekester for kirkeåret 2014-2015:

2.s.i adventstiden:	1 Kor 15,50-57
3.s.i fastetiden	Ef 6,10-18
4.s.i påsketiden:	Jes 43,16-21
2.s.i treenighetstiden:	Sal 67,2-6
Vingårdssøndag:	1 Kor 3,4-11
24.s.i treenighetstiden:	Kol 1, 24-29

Det ble under samtalen forutsatt at ordningen med særskilte prekentekester blir utredet.

KR-055/12 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar følgende særskilte prekentekester for kirkeåret 2014-2015:

2.s.i adventstiden:	1 Kor 15,50-57
3.s.i fastetiden	Ef 6,10-18
4.s.i påsketiden:	Jes 43,16-21
2.s.i treenighetstiden:	Sal 67,2-6

Vingårdssøndag: 1 Kor 3,4-11
24.s.i treenighetstiden: Kol 1, 24-29

2. Kirkerådet ber om at behovet for særskilte prekentekster vurderes og fremmes som sak for Kirkerådet.

KR 056/12   Tilsetting av biskop i Agder og Telemark bispedømme

---

Sammendrag

Biskop Olav Skjevesland i Agder og Telemark fikk avskjed i nåde fra departementet fra 31.5.2012. Med hjemmel i kl § 25 har Kirkerådet fått myndighet til å tilsette biskoper ved at det i 4.ledd heter at *Kirkerådet tilsetter biskoper etter forskrift om framgangsmåten fastsatt av Kirkemøtet*. Kirkemøtet vedtok i sak 10/12 Regler om nominasjon mv. ved tilsetting av biskop.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tilsetter xxxx som biskop i Agder og Telemark bispedømme.

Etter den kirkelige avstemning forelå det tre aktuelle kandidater til bispeembetet i Agder og Telemark:

Ludvig Bjerkreim, Anne May Grasaas og Stein Reinertsen.

En skriftlig avstemning gav følgende resultat:

Anne-May Grasaas	5 stemmer
Stein Reinertsen	10 stemmer

KR-056/12 Vedtak:

Kirkerådet tilsetter Stein Reinertsen som biskop i Agder og Telemark bispedømme.

KR 057/12   Videre organisering av Liturgisk senter

Sammendrag

Liturgisk senter (heretter forkortet LIS) ble opprettet av FAD i 1996. Liturgisk senter er et ressurs- og kompetansesenter for Den norske kirke innen liturgikk, hymnologi og kirkemusikk. Senteret skal være et miljø for gudstjenestefeiring og spiritualitet. Dette søkes virkeliggjort i kontakt med aktuelle helhetskirkelige samarbeidspartnere og på bispedømmeplan. Liturgisk senter skal ivareta helhetskirkelige oppgaver som følger av

Kirkemøtets myndighet til å fastsette liturgier til bruk i Den norske kirke.

Liturgisk senter var i perioden 1996-2003 administrativt knyttet til Nidaros bispedømmeråd. Etter en lengre drøfting om senterets plassering ble LIS flyttet til Kirkerådet i 2004. I dag er LIS en seksjon i avdeling for menighetsutvikling.

Det blir nå ledighet i stillingen som studierektor ved LIS. Senteret har selv reist viktige spørsmål knyttet til hvordan senteret skal fungere og videreføres. Stillingen som studierektor stilles i bero fram til disse problemstillingene er mer avklarte.

Senteret har dette året hatt et «mellomår». Studierektor meldte for ett år siden at hun ikke kunne stå inne for hvordan liturgisk senter fungerte. Det ble gjort en avtale med studierektor om et særskilt oppdrag for 2012. Studierektor har dette året arbeidet med forskning på kirkens arbeid etter 22.juli 2011. Dette har fungert svært godt. Det ble i slutten av august klart at studierektor avslutter sitt arbeidsforhold til Kirkerådet 31.desember.

Det har vært ført samtaler med de ansatte og Referansegruppa for LIS har arbeidet med vei videre for senteret. Det har vært en målsetting å få avklart dette i løpet av 2012.

Dagens bemanning:

Kari Veiteberg, studierektor – hatt spesialoppdrag i 2012, og avslutter sin tjeneste i Kirkerådet 31.12.2012.

David Scott Hamnes, seniorrådgiver – halv stilling i kirkemusikk/hymnologi

Anne-Jorunn Midtkil, førstekonsulent – halv stilling, administrasjon/PR/Bibliotek

Det føres samtaler med kirkelige organer i Nidaros og med de ansatte.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar å legge ned Liturgisk senter med virkning fra 1.januar 2013
2. Kirkerådet ber om at det viktige fag- og utviklingsarbeid innen liturgikk, kirkemusikk og hymnologi, som har foregått ved Liturgisk senter, blir videreført av Kirkerådet.
3. Mikkelsmess-konferansen skal også i fortsettelsen avholdes årlig i Erkebispegården i Trondheim og videreutvikles som en hovedkonferanse innen fagfeltene liturgikk, hymnologi og kirkemusikk. Kontakt og samarbeid for øvrig med det liturgiske utviklingsarbeidet som skjer i Nidarosdomen videreføres.

Erling Birkedal fremmet forslag om en tilføyelse i punkt 3:

... i kontakt og samarbeid med relevante fagmiljøer. Administrasjonen gav sin tilslutning til forslaget.

KR-057/12 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar å legge ned Liturgisk senter med virkning fra 1.januar 2013
2. Kirkerådet ber om at det viktige fag- og utviklingsarbeid innen liturgikk, kirkemusikk og hymnologi, som har foregått ved Liturgisk senter, blir videreført av Kirkerådet i kontakt og samarbeid med relevante fagmiljøer.
3. Kirkerådet er ansvarlig for at Mikkelsmess-konferansen også i fremtiden arrangeres i Erkebispegården i Trondheim, og videreutvikles som en hovedkonferanse innen fagfeltene liturgikk, hymnologi og kirkemusikk. Kontakt og samarbeid for øvrig med det liturgiske utviklingsarbeidet som skjer i Nidarosdomen videreføres.

Enstemmig vedtatt.

KR 058/12

Forlenget funksjonstid Nemnd for gudstjenesteliv

Sammendrag

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) ble oppnevnt i september 2008 for en 4-års periode. På grunn av forhold knyttet til innspurten av gudstjenestereformen, kom nemnda ikke i arbeid før høsten 2009.

Med bakgrunn i den korte funksjonsperioden, og hensynet til å få ferdigstilt noe av det igangsatte arbeidet foreslås det at virkeperioden forlenges med ett år.

Forslag til vedtak

Funksjonstiden til Nemnd for gudstjenesteliv forlenges ut 2013.

KR-058/12 Vedtak:

Funksjonstiden til Nemnd for gudstjenesteliv forlenges ut 2013.

Enstemmig vedtatt.

KR 059/12   Økumeniske generalforsamlinger 2013 (KM-sak)

Sammendrag

2013 blir et viktig økumenisk år ettersom både Kirkenes verdensråd (KV) og Konferansen av europeiske kirker (KEK) holder generalforsamling. KVs 10. generalforsamling finner sted i Busan, Sør-Korea, 30. oktober-8. november, og KEKs generalforsamling arrangeres i Budapest 3.-8. juli. Den norske kirke vil sende delegasjoner til begge disse. Kirkemøtet vil gjennom denne saken få en orientering om disse møtene og mulighet til å gi føringer til de norske delegasjonene.

Den norske kirke var aktivt med på etableringen av KV i 1948 og KEK i 1959. Representanter for Den norske kirke har hatt og har sentrale lederverv i de internasjonale økumeniske organisasjonene, og vår kirke blir sett på som en solid bidragsyter til det globale økumeniske fellesskapet. KV og KEK har, sammen med andre internasjonale økumeniske organisasjoner og søsterkirker, vært med på å berike og forme norsk kirkeliv gjennom hele etterkrigstiden. Impulser fra liturgier, salmer og andre kulturuttrykk fra den verdensvide kirke finnes i dag i nær sagt i hver norsk lokalmenighet. Forståelsen av misjon og diakoni i Den norske kirke er utviklet i nært samspill med søsterkirker og de økumeniske organisasjonene. Ikke minst vår forståelse av hva som konstituerer kirken, hva som er dens oppdrag og hvorledes den organiseres og ledes, er blitt utformet i et økumenisk samspill. Vi finner internasjonale og økumeniske impulser i alle de reformer som Kirkemøtet har vedtatt de senere år. Den norske kirke ville i dag sett annerledes ut om vi ikke hadde blitt utfordret og ikke hadde høstet fruktene av det økumeniske fellesskapet. Når vi nå skal utforme en ny kirkeordning, er det både fruktbart og nødvendig å dra veksler på andre kirkers erfaringer. Den norske kirkes visjon som en "bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" kan bare realiseres om vi knytter vår identitet til det verdensvide fellesskapet i Guds kirke.

Kirkemøtet ba i KM-sak 12/11 «Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst» om at det utarbeides en handlingsplan for økumenikk. ¹ I følge komitéinnstillingen til den saken er det av «stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet». LVF har etter sin forrige generalforsamling i Stuttgart i 2010 vedtatt en ny strategi for årene fram mot 2017. Denne sammen med vedtakene fra generalforsamlingene til KV og KEK i 2013 vil gi oss et godt utgangspunkt for å utarbeide en handlingsplan for økumenikk i Den norske kirke. De økumeniske generalforsamlingene har vist seg å ha stor kirkehistorisk betydning, ettersom de har vært tydelige kristne vitnesbyrd i sin tid og samfunnsmessige kontekst. Noen ganger har møtene fattet kontroversielle beslutninger – men som i ettertid ofte har fått bred oppslutning. Generalforsamlingene har staket ut veien videre for kirkens oppdrag og vitnesbyrd om Jesus Kristus. Derfor er Den norske kirkes medvirkning på disse møtene av avgjørende betydning - også for vår egen kirkes utvikling.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

1. Kirkemøtet ser Konferansen av europeiske kirker (KEK) som det mest sentrale organ for økumeniske samarbeidet i Europa og vil derfor understreke viktigheten av at generalforsamlingen i 2013 vedtar en ny organisasjonsmodell som gjør KEK i stand til å møte de aktuelle utfordringene og videreføre sitt arbeid i Europa.
2. Kirkemøtet vil understreke Den norske kirkes forpliktende medlemskap i KEK.
3. Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KEK i 2013 vektlegge følgende:
4. Kirkemøtet ser Kirkens verdensråd (KV) som det mest sentrale organ for globalt økumenisk samarbeidet og vil derfor understreke viktigheten av at generalforsamlingen i 2013 vedtar en ny organisasjonsmodell som gjør KV i stand til å møte aktuelle utfordringene og videreføre sitt arbeid.
5. Kirkemøtet vil understreke Den norske kirkes forpliktende medlemskap i KV.
6. Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KV i 2013 vektlegge følgende:

På bakgrunn av Mellomkirkelig råds vedtak drøftet Kirkerådet om saken skal fremmes for Kirkemøtet som orienteringssak eller som ordinær sak med komitebehandling.

Rådet legger som en føring at de økumeniske dokumenter som skal legges frem for Kirkemøtet blir oversatt til norsk.

KR-059/12 Vedtak:

Administrasjonen trakk sitt forslag til fordel for det omredigerte forslag. Saken sendes tilbake til administrasjonen som i samarbeid med MKR forbereder saken for behandling i KR i januar for så å fremmes for KM.

Enstemmig vedtatt

KR 060/12

Statsbudsjettet 2014 - Satsingsområder for Den norske kirke

Sammendrag

Kirkerådet skal i innen 6. januar 2013 melde inn behov for store satsinger på statsbudsjettet for 2014. Når Kirkerådet tidligere har behandlet budsjettforslag har prioriteringene vært fordelt på to ulike saker, satsingsområder for Den norske kirke og prioriteringer for Kirkerådet. Når administrasjonen har arbeidet med saken for budsjettåret 2014 er vi kommet fram til at vi ønsker å fremme budsjettsaken i et felles dokument.

Målet med dokumentet er å peke på mange viktige utviklingsbehov i Den norske kirke. Disse kan ikke realiseres uten at de økonomiske rammebetingelsene bedres.

Stortinget har vedtatt to store reformer som betyr mye for kirken og kirkens forhold til staten og medlemmene.

Trosopplæringsreformen ble vedtatt i 2003 og skulle gjennomføres i løpet av en tidsperiode på fem til ti år. Målet med reformen er at alle dømte barn skal tilbys trosopplæring i sin lokale menighet. Opptrappingsplanen som fulgte vedtaket om trosopplæringsreformen innebar at man i 2013 skulle nå en årlig finansiering på 250 millioner kroner (2003-kroner). Finansieringen i 2013 er på 234,2 millioner 2013-kroner.

Kirkeforliket ble vedtatt i april 2008 og endret relasjonen mellom stat og kirke. Kirkeforliket førte til endringer i Grunnloven i mai 2012 og berører dermed grunnleggende demokratiske forhold i samfunnet. Med kirkens 3,8 millioner medlemmer har endringene konsekvenser for et høyere antall mennesker enn de fleste andre reformer. Bortsett fra midler til å gjennomføre kirkevalg i 2009 og 2011, har det ikke fulgt midler til å gjennomføre endringene og omstillingene som må følge av vedtaket.

Den nye § 16 i Grunnloven forutsetter at Den norske kirke skal videreføres som Norges folkekirke og som sådan understøttes av det offentlige. Hvis kirken skal kunne imøtekomme samfunnets forventninger om å være kirke for folk over hele landet, trengs tilstrekkelig og kompetent kirkelig betjening. I inneværende Stortingsperiode er det bare

bevilget 5 millioner kroner til nye prestestillinger og ingen midler til nye diakonstillinger, noe som ikke på langt nær imøtekommer behovene.

Den svake eller manglende finansielle oppfølgingen av Stortingets reformer synes å være i strid med flere punkter i regjeringens Soria-Moria II erklæring. På side 74, kapittel 18 om Kirke-, religions- og livssynspolitik, står det:

”Vi vil legge til rette for at Den norske kirke fortsatt kan være en åpen og inkluderende folkekirke med plass for ulike religiøse behov og ulike teologiske retninger, og med bred forankring blant medlemmene. Regjeringen vil følge opp kirkeforliket av 10. april 2008, inkludert demokratireformen.

Regjeringen vil:

- følge opp kirkeforliket
- sammen med kirkens organer gjennomgå og forbedre valgordningen for Kirkevalget og medlemsregisteret
- videreføre trosopplæringsreformen
- øke tallet på preste- og diakonstillinger
- legge til rette for flere kvinnelige sokneprester, proster og biskoper”

Prester og diakoner

Hovedmålet med bevilgningene til prestetjenesten er at alle menigheter i Den norske kirke skal være betjent av prest. Bispedømmene ønsker å bedre betjeningen mange steder. Det fremmes derfor også i dette budsjettforslaget oppretting av nye prestestillinger.

Diakoner og prester utøver et mangfoldig og viktig arbeid i lokalsamfunnet. Dette er viktig for at Den norske kirke fortsatt skal være en levende folkekirke. Derfor er det også behov for en økning av antall diakoner.

Kirkerådet fremmer følgende forslag til store satsinger i statsbudsjettet for 2014 i prioritert rekkefølge:

1. Trosopplæringsreformen opptrapping - økning på 115,8 mill. kr.
2. Fornyelser og omstillinger i Den norske kirke - økning på 55,2 mill. kr.
3. Økt bemanning - øke tallet på preste- og diakonstillinger - økning på 25 mill. kr.
4. Samisk kirkeliv – oppfølging av samisk strategiplan – økning på 4,05 mill. kr.
5. Kirkeordning – og framtidig organisering, oppfølging av kirkeforliket - 30,9 mill. kr.
6. Menighetsutvikling – økning på 6,1 mill. kr.
7. Grunnsløvjubileum 2014 - 1,5 mill. kr.
8. Tilskudd fra Opplysningsvesenets fond - økning på 14,5 mill. kr.

Den norske kirke satsingsområder fremmes med henvisning til regjeringens Soria-Moria II erklæring.

Kirkerådet bes vurdere hva vi skal prioritere av våre behov for departementet og hvordan disse skal presenteres.

Nærmere begrunnelse for disse prioriteringene er gitt i saksorientering nedenfor.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende prioriteringer for store satsinger i statsbudsjettet for 2014 i prioritert rekkefølge:

1. Trosopplæringsreformen opptrapping - økning på 115,8 mill. kr.
2. Fornyelser og omstillinger i Den norske kirke - økning på 55,2 mill. kr.
3. Økt bemanning - øke tallet på preste- og diakonstillinger - økning på 25 mill. kr.
4. Samisk kirkeliv- oppfølging av samisk strategiplan - 4,05 mill. kr.
5. Kirkeordning - og framtidig organisering, oppfølging av kirkeforliket - 30,9 mill. kr.
6. Menighetsutvikling - 6,1 mill. kr.
7. Grunnlovjubileum 2014 - 1,5 mill. kr.
8. Tilskudd fra Opplysningsvesenets fond - økning på 14,5 mill. kr.

Følgende forslag ble fremmet i løpet av debatten:

Dag Jostein Fjærvoll: Pkt 8 om OVF skilles ut som eget punkt, formålene fordeles på hhv store investeringer/mindre investeringer.

Ingrunn Jule: SKR prioriteres høyer opp

Sigurd Skollevoll: Nr 2 rykker ned til etter samisk kirkeliv Stryk 2.1(samfunnskontakt) og 5.2.5

Følgende samredigerte forslag ble fremmet av en arbeidsgruppe:

Etter Stortingets Grunnlovsvedtak/kirkelovsvedtak i mai, vedtar Kirkerådet følgende prioriteringer:

STØRRE INVESTERINGER/ SATSINGSOMRÅDER

1. Opptrappingsplan trosopplæring – *sluttfinansiering* – økning på 115,8 mill. kr.
2. Fornyelser og omstillinger i Den norske kirke – økning på 55,2 mill. kr.
3. Økt bemanning – øke tallet på preste- og diakonstillinger – økning på 25 mill. kr.
4. Kirkeordning og fremtidig organisering, oppfølging av kirkeforliket – 30,9 mill.kr.

MINDRE INVESTERINGER/ SATSINGSOMRÅDER

1. Oppfølging av strategiplan for samisk kirkeliv – 4,05 mill. kr.
2. Menighetsutvikling – 6,1 mill. kr.
3. Grunnlovjubileum – 1,5 mill. kr.

OVF (Opplysningsvesenets fond)

Kirkens/Kirkerådets tilskudd fra OVF økes med 14,5 mill.kr.
Administrasjonen trakk sitt forslag til fordel for det omredigert forslag.

KR-060/12 Vedtak:

Etter Stortingets Grunnlovsvedtak/kirkelovsvedtak i mai, vedtar Kirkerådet følgende prioriteringer:

STØRRE INVESTERINGER/ SATSINGSOMRÅDER

1. Opptappingsplan trosopplæring – *sluttfinansiering* – økning på 115,8 mill. kr.
2. Fornyelser og omstillinger i Den norske kirke – økning på 55,2 mill. kr.
3. Økt bemanning – øke tallet på preste- og diakonstillinger – økning på 25 mill. kr.
4. Kirkeordning og fremtidig organisering, oppfølging av kirkeforliket – 30,9 mill.kr.

MINDRE INVESTERINGER/ SATSINGSOMRÅDER

1. Oppfølging av strategiplan for samisk kirkeliv – 4,05 mill. kr.
2. Menighetsutvikling – 6,1 mill. kr.
3. Grunnlovsjubileum – 1,5 mill. kr.

OVF (Opplysningsvesenets fond)

Kirkens/Kirkerådets tilskudd fra OVF økes med 14,5 mill.kr.

Enstemmig vedtatt

KR 061/12   Den norske kirkes beredskapsarbeid

Sammendrag

Den norske kirke har en organisert beredskap med tanke på katastrofer og større ulykker. Arbeidet i forbindelse med en større hendelse skjer i tett samvirke med blant annet politi og helsevesen. Planverket har gjennomgått en grundig revisjon hvor det er tatt hensyn til endringer hos de samarbeidende parter og innad i kirken, samt erfaringene etter 22.07.11.

Det gjenstår noe arbeid i forbindelse med lokalmenighetens planverk og justering av retningslinjene for sentralkirkelig handling. Det vil også bli arbeidet med utvidet opplegg for kurs og øvelser. Det trenges en enkel risiko- og sårbarhetsanalyse for situasjoner der den sentralkirkelige ledelse eller store deler av den kirkelige organisasjonen blir rammet av en hendelse. Handlingsplan ved en slik hendelse må utarbeides.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar saken til orientering.

KR-061/12 Vedtak:

Kirkerådet tar saken til orientering.

Sammendrag

Samisk menighet i sørsamisk område (Saemien åålmege) ble etablert av det daværende Kultur- og kirke departementet som en 4-årig forsøksordning fra 1. januar 2009 til 31. desember 2012. Departementet ba om at Samisk kirkeråd evaluerer forsøket i samarbeid med Nidaros bispedømmeråd ved forsøksperiodens slutt.

I sak SKR 16/12 *Samisk menighet i sørsamisk område – Evaluering av forsøk* sluttet Samisk kirkeråd seg til Nidaros bispedømmeråds evaluering av ordningen og uttrykte at det er viktig at menigheten nå gjøres til en permanent ordning. Samisk kirkeråds evaluering er oversendt departementet i brev av 24.09. d.å.

I brev av 04.10. d.å. til Kirkerådet ber Fornyings-, administrasjons og kirke departementet om en bredere vurdering av en eventuell permanentisering av katedralmenigheten i sørsamisk område, og departementet forlenger samtidig forsøket med ett år i påvente av dette.

Dette legges i dette saksdokumentet til grunn at departementet nå etterspør vurderinger av problemstillinger som ikke var synliggjort og drøftet i sak SKR 16/12. I lys av dette drøftes to hovedproblemstillinger. For det første drøftes grunnlaget for, og konsekvensene av, å opprette denne katedralmenigheten på minoritetspolitisk grunnlag. For det andre gir saksdokumentet en vurdering og prioritering av stillings- og ressursbehovene i *Saemien åålmege* og sørsamisk kirkeliv i lys av føringene i *Strategiplan for samisk kirkeliv*.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet viser til Samisk kirkeråds evaluering av Samisk menighet i sørsamisk område i sak SKR 16/12 hvor det anbefales at Saemien åålmege / samisk menighet i sørsamisk område gjøres til en fast ordning. Kirkerådet gir sin tilslutning til denne anbefalingen og tar til etterretning at Fornyings-, administrasjons og kirke departementet har forlenget prøveordningen til 31.12.2013 i påvente av en bredere begrunnelse av en slik permanentisering.
2. Kirkerådet begrunner sin anbefaling av en permanentisering av en egen sørsamisk katedralmenighet med følgende:
  - Samene er urfolk i Norge med særlige rettigheter i henhold til Grunnloven og folkeretten. Samer som urfolk må gis reell mulighet til å delta i kirkens nasjonale fellesskap ut fra sin egenart.
  - Sørsamenes minoritetssituasjon, kombinert med spredt bosetting over et stort bosettingsområde, krever særlige tiltak med hensyn til å skape arenaer for styrking og videreutvikling av sørsamisk kirkeliv.
  - Sørsamisk språk er et alvorlig truet språk, samtidig som myndighetene har som uttalt målsetting at språket skal ha en trygg framtid i Norge. Sørsamene har en rett på kirkelig betjening på sitt eget språk i henhold til samelovens språkregler.

Det vises for øvrig til saksdokumentets utdyping av disse momentene.

3. Kirkerådet vil peke på at en permanentisering av en sørsamisk katedralmenighet har en særskilt begrunnelse i samenes status som urfolk. Med denne særskilte begrunnelse vil det ikke skape presedens ved eventuelle andre forslag om opprettelse av katedralmenigheter.

4. Departementet mener spørsmålet om å styrke stillingen som daglig leder i menigheten “må settes i en tydeligere sammenheng med andre tiltak og satsningsforslag innenfor samisk kirkeliv, i tråd med *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Departementet viser særlig til strategiplanens (handlingsplanens) prioritering av samiske språkmedarbeiderstillinger.”

Kirkerådet understreker de økte ressursbehovene til Samisk menighet i sørsamisk område, slik disse er påpekt i *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Kirkerådet mener at ivaretagelse av sørsamisk språk må gis absolutt prioritet i opptrappingen av ressurser til menigheten. Skal sørsamisk overleve som bruksspråk både generelt, og i kirkelig sammenheng, må tiltak settes inn nå. Kirkerådet forutsetter at stillingen som språkmedarbeider kommer på plass i statsbudsjettet 2013. Det er samtidig et reelt behov for å styrke driften av Saemien åålmege ved å økes stillingen som daglig leder fra 50 til 100 %.

KR-062/12 Vedtak:

1. Kirkerådet viser til Samisk kirkeråds evaluering av Samisk menighet i sørsamisk område i sak SKR 16/12 hvor det anbefales at Saemien åålmege / samisk menighet i sørsamisk område gjøres til en fast ordning. Kirkerådet gir sin tilslutning til denne anbefalingen og tar til etterretning at Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet har forlenget prøveordningen til 31.12.2013 i påvente av en bredere begrunnelse av en slik permanentisering.
2. Kirkerådet begrunner sin anbefaling av en permanentisering av en egen sørsamisk kategorialmenighet med følgende:
  - Samene er urfolk i Norge med særlige rettigheter i henhold til Grunnloven og folkeretten. Samer som urfolk må gis reell mulighet til å delta i kirkens nasjonale fellesskap ut fra sin egenart.
  - Sørsamenes minoritetssituasjon, kombinert med spredt bosetting over et stort bosettingsområde, krever særlige tiltak med hensyn til å skape arenaer for styrking og videreutvikling av sørsamisk kirkeliv.
  - Sørsamisk språk er et alvorlig truet språk, samtidig som myndighetene har som uttalt målsetting at språket skal ha en trygg framtid i Norge. Sørsamene har en rett på kirkelig betjening på sitt eget språk i henhold til samelovens språkregler.

Det vises for øvrig til saksdokumentets utdyping av disse momentene.

3. Kirkerådet vil peke på at en permanentisering av en sørsamisk kategorialmenighet har en særskilt begrunnelse i samenes status som urfolk. Med denne særskilte begrunnelse vil det ikke skape presedens ved eventuelle andre forslag om opprettelse av kategorialmenigheter.
4. Departementet mener spørsmålet om å styrke stillingen som daglig leder i menigheten “må settes i en tydeligere sammenheng med andre tiltak og

satsningsforslag innenfor samisk kirkeliv, i tråd med *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Departementet viser særlig til strategiplanens (handlingsplanens) prioritering av samiske språkmedarbeiderstillinger.”

Kirkerådet understreker de økte ressursbehovene til Samisk menighet i sørsamisk område, slik disse er påpekt i *Strategiplan for samisk kirkeliv*. Kirkerådet mener at ivaretagelse av sørsamisk språk må gis absolutt prioritet i opptrappingen av ressurser til menigheten. Skal sørsamisk overleve som bruksspråk både generelt, og i kirkelig sammenheng, må tiltak settes inn nå. Kirkerådet forutsetter at stillingen som språkmedarbeider kommer på plass i statsbudsjettet 2013. Det er samtidig et reelt behov for å styrke driften av Saemien åålmege ved å økes stillingen som daglig leder fra 50 til 100 %.

Enstemmig vedtatt

KR 063/12   Tilleggsgavefondet - oppnevning til styret 2013 - 2016

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet oppnevner for perioden 1.1.2013 – 31.12.2016.

Medlemmer:

Kristin Gunleiksrud
Nils-Tore Andersen

Varamedlem

Sven Erik Ottersen

KR-063/12 Vedtak:

1. Kirkerådet oppnevner for perioden 1.1.2013 – 31.12.2016.

Medlemmer:

Kristin Gunleiksrud
Nils-Tore Andersen

Varamedlem

Sven Erik Ottersen

Enstemmig vedtatt

Sammendrag

Kirkerådet oppnevnte i sitt møte i mai delegater fra Den norske kirke til KEKs generalforsamling i 2013. I ettertid har det vist seg at en av delegatene ikke har anledning til å delta på generalforsamlingen, og det er derfor behov for en nyoppnevning.

Det foreslås at Lemma Desta oppnevnes som delegat til KEKs generalforsamling i 2013. Lemma Desta er ordinert luthersk prest fra Etiopia (Mekane Yesus-kirken) og jobber som prosjektleder i Flerkulturelt Kirkelig Nettverk i Norges Kristne Råd.

Kirkerådet bes om å drøfte det prinsipielle ved Mellomkirkelig råds forslag som vil innebære at en av Den norske kirkes delegater ikke er medlem av Dnk.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet oppnevner xxx som delegat til KEKs generalforsamling i 2013, i stedet for Eva Frydenborg.
2. Kirkerådet oppnevner Elise Sandnes som leder for delegasjonen.

Administrasjonen la frem nytt forslag til vedtak:

1. Kirkerådet sender saken tilbake til Mellomkirkelig råd. Rådet bes om å fremme forslag på en kandidat som er medlem av Den norske kirke.
2. Kirkerådet behandler oppnevningssaken på nytt i sitt møte 31.januar 2013.
3. Kirkerådet oppnevner Elise Sandnes som leder for delegasjonen.

Ingrun Jule fremmet følgende forslag punkt 1: Kirkerådet oppnevner Lema Desta som delegat til KEKs generalforsamling i 2013, i stedet for Eva Frydenborg.
Forslaget falt mot 4 stemmer

KR-064/12 Vedtak:

1. Kirkerådet sender saken tilbake til Mellomkirkelig råd. Rådet bes om å fremme forslag på en kandidat som er medlem av Den norske kirke.
2. Kirkerådet behandler oppnevningssaken på nytt i sitt møte 31.januar 2013.
3. Kirkerådet oppnevner Elise Sandnes som leder for delegasjonen.

Enstemmig vedtatt

Forslag til vedtak

Kirkerådet oppnevner følgende personer til styret i Norges Kristne Råd for perioden fra Rådsmøtet 2013 til og med Rådsmøtet 2015:

Medlem:

Generalsekretæren i MKR

Preses

Petter Normann Dille

Vara:

Ass. generalsekretær

Visepreses

Per Kristian Sætre

KR-065/12 Vedtak:

Kirkerådet oppnevner følgende personer til styret i Norges Kristne Råd for perioden fra Rådsmøtet 2013 til og med Rådsmøtet 2015:

Medlem:

Generalsekretæren i MKR

Preses

Petter Normann Dille

Vara:

Ass. generalsekretær

Visepreses

Per Kristian Sætre

Neste møte: 14.-15. mars 2013 på Kirkens hus – (Agder/Bjergvin)

Godkjent 11.02.2013

Protokoll Kirkerådet (KR)

31.01-01.02.2013
Losby Gods

Til stede:

May Lisbet Hovlid Aurdal
Brita Hardeberg
Erling Birkedal
Ivar Braut
Helga Haugland Byfuglien
Anne Dalheim
Dag Jostein Fjærvoll
Agnes Sofie Gjeset
Kristin Gunleiksrud

Ingrun Jule
Sølvi Lewin
Svein Arne Lindø
Egil Morland
Jan Olav Olsen
Sigurd Skollevoll
Jan Erik Sundby

Fravær under enkelte saker, ved behandling og/eller da vedtak ble fattet:

Dag Jostein Fjærvoll: 4/13, 5/13, 6/13, 7/13
Anne Dalheim: 1/13, 2/13, 3/13

Forfall uten vara:

Kjetil Aano

Til stede fra sekretariatet:

Berit H. Agøy
Ole-Inge Bekkelund
Ragnar Bredoch
Anders Backer G. Eide
Jan Rune Fagermoen
Jens Petter Johnsen
Sven Thore Kloster

Øyvind Meling
Gerd Karin Røsæg
Per Tanggaard
Per Ivar Våje
Gunnar Westermoen
Paul Erik Wirgenes

Møtet ble ledet av Svein Arne Lindø, og som vanlig fulgte ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen eller sakslisten. Møtet startet med andakt.

Svein Arne Lindø orienterte Kirkerådet om vigslingen av Stein Reinertsen i Kristiansand domkirke til biskop i Agder og Telemark, under nærvær av bl.a H.M. Kong Harald og kirkeminister Rigmor Aasrud.

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
KR 01/13	Referatsaker
KR 02/13	Orienteringssaker
KR 03/13	Kirkeordning etter 2013
KR 04/13	Økumeniske generalforsamlinger 2013
KR 05/13	Oljefondet
KR 06/13	Oppnevning av delegat fra Dnk til KEKs generalforsamling 2013
KR 07/13	Det livssynsåpne samfunn – NOU 2013:1

KR 01/13   Referatsaker

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.

Vedtak

Kirkerådet tar referatsakene til orientering.
Enstemmig vedtatt

KR 02/13   Orienteringssaker

---

1. Rom i Herberget – uttalelse fra MKR
2. Be om varig og rettferdig fred i Israel og Palestina – uttalelse fra MKR
3. Mandat og sammensetning av informasjon for den norske kirkes nord/sør informasjon

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar sakene til orientering.

Vedtak

Kirkerådet tar sakene til orientering.
Enstemmig vedtatt

KR 03/13 Ny kirkeordning etter 2013

Sammendrag

Kirkerådet har vedtatt å legge fram en sak om Kirkeordning etter 2013 for Kirkemøtet i 2013. Kirkerådet behandlet saken første gang på sitt møte i september 2012 (KR 39/12), og deretter annengangsbehandling i desember 2012 (KR 51/12).

Kirkerådets vedtak i denne saken var:

1. Kirkerådet har drøftet hovedproblemstillinger og strategier for arbeidet med ny Kirkeordning med tanke på behandling i Kirkemøtet 2013. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med dokumentet i tråd med Kirkerådets vedtak KR 39/12 og drøftingene på Kirkerådets møte.
2. Kirkerådet ber om at det fram mot Kirkemøtet i 2013 arbeides med
  - overdragelse av det stallige arbeidsgiveransvaret til kirkelige organ, herunder økonomiske og administrative konsekvenser.
  - Den norske kirke som rettssubjekt
  - sammendrag av innspill fra refleksjonsprosessen
3. Det må arbeides videre med:
  - Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - En gjennomgang av ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet
  - En utredning om økonomiske og administrative konsekvenser av en ny kirkeordning.

Kirkemøtet 2013 er det første Kirkemøtet etter den omfattende endringen av Grunnloven i mai 2012. Grunnlovsendringen legger en plattform for og nødvendiggjør et videre arbeid med kirkens ordninger. En lang rekke Kirkemøter har behandlet saker som omhandler utviklingen av kirkens ordninger.

I behandlingen av Kirkeforliket pekte Kirkemøtet på følgende:

Kirkemøtet er tilfreds med at Kirkemøtets synspunkter (sak KM 8/06) er tillagt vekt ... Kirkemøtet fastholder likevel at Den norske kirke, som konsekvens av grunnlovsendringene, må bli eget rettssubjekt. Kirkemøtet fastholder videre at arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper må overføres fra staten til kirken, og at den regionale og sentrale kirkelige administrasjon ikke lenger bør være en del av statsforvaltningen (KM 10/08).

Kirkemøtet i 2013 skal ikke vedta en ny Kirkeordning. I forhold til politiske myndigheter gir Kirkeforliket rammer for hvilke områder innen ny Kirkeordning som blir behandlet i løpet av inneværende Stortingsperiode. Som saksutredningen viser går Kirkens krav til en ny Kirkeordning vesentlig lenger enn det Kirkeforliket legger grunnlag for. I behandlingen på Kirkemøtet 2013 foreslås grunnlag og føringer for etablering av rettssubjekt for Den norske kirke og overføring av arbeidsgiveransvar for prester, biskoper, ansatte ved bispedømmeråd og ved de sentralkirkelige råd. Kirkemøtet legger opp til det utviklingsarbeid som naturlig følger Kirkeforlikets utløp i nåværende Stortingsperiode.

Saken til Kirkemøtet i 2013 henger nært sammen med den videre behandling i Kirkemøtet 2014 og de kommende år. Forslag til en ny Kirkeordning må utvikles og parallelt med dette må det arbeides med en ny Kirkelov. Det endelige forslag til ny kirkeordning må konsekvensutredes og sendes på høring. På denne bakgrunnen kan Stortinget vedta en ny Kirkelov og Kirkemøtet vedta en ny kirkeordning.

Til tredjegangs behandling er dokumentet videreutviklet i tråd med drøftingen på Kirkerådets møte i desember. Til denne behandlingen foreligger en gjennomgang av den omfattende refleksjonsprosessen om kirkeordningen. 730 menigheter og fellesråd pluss en rekke andre instanser har levert innspill på refleksjonsprosessen.

Saksframlegget anbefaler en trinnvis utvikling av Kirkeordningen, hvor etableringen av rettssubjekt for Den norske kirke er første skritt. Dette legger grunnlag for overføring av ansvar for den geistlige tjeneste fra staten til kirken sentralt.

Dette dokumentet behandler i liten grad viktige utfordringer i forholdet mellom organer på nasjonalt nivå. Det er nødvendig å arbeide videre med forståelsen av både Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og arbeidsgiverorganisering på nasjonalt nivå. Dette kommer til behandling på senere Kirkemøter.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet oversender sak om Kirkeordning etter 2013 til behandling i Kirkemøtet.
2. Kirkerådet vil takke alle som har deltatt i refleksjonsprosessen i 2012. Kirkerådet vil også takke alle de rådsorganer, kirkelige organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner som har sendt innspill til det videre arbeid med kirkeordning.
3. Med tanke på Kirkemøtet 2014 og senere må det arbeides videre med:
  - a) Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - b) En utredning om ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet
  - c) En gjennomgang av nasjonale og regionale organers ansvar og oppgaver i en ny kirkeordning, og deres forhold til hverandre.
  - d) En plan for videre arbeid med Kirkeordningen

II Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet ber om at det etableres et nasjonalt rettssubjekt for Den norske kirke
2. Kirkemøtet ber om at virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestatjenesten overdras til dette rettssubjektet. De sentrale og regionale kirkelige organer overføres slik at disse ikke lenger er statlige forvaltningsorganer (jf Kirkemøtets høringsuttalelse, sak KM 10/11).

Erling Birkedal fremmet følgende forslag:

I

1. Kirkerådet oversender sak om Kirkeordning etter 2013 til behandling i Kirkemøtet. *Kirkemøtet får en orientering om en målrettet plan for det videre arbeid med kirkeordning.*
2. Kirkerådet vil takke alle som har deltatt i refleksjonsprosessen i 2012. Kirkerådet vil også takke alle de rådsorganer, kirkelige organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner som har sendt innspill til det videre arbeid med kirkeordning.
3. *Det legges opp til å drøfte og gi mulighet for valg av organisasjonsmodell (bl.a. med nivå for arbeidsgiveransvar) på Kirkemøtet i 2014. Det må til dette møtet også arbeides videre med:*
  - a) Erfaringer med nåværende kirkeordning

b) En vurdering av hvilke konsekvenser de ulike forslag til endringer i kirkeordning kan få for soknet og den lokale menighet.

c) En gjennomgang av nasjonale og regionale organers ansvar og oppgaver i en ny kirkeordning, og deres forhold til hverandre.

d) En avklaring av ledelse på ulike nivå i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må inkludere forståelsen av tilsynet.

4. Etter Kirkemøtet i 2014 må det arbeides videre med:

a) En plan for videre arbeid med Kirkeordningen

b) Finansieringsordning for kirken

c) Gi innspill til innholdet i en rammelov

II Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet ber Stortinget om at det Den norske kirke etableres som et rettssubjekt, så snart som mulig etter forlikperioden utgår 1. oktober 2013. (jf KM 10/08 pkt 6)

2. Kirkemøtet ber om at virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestetjenesten overdras til Den norske kirke. De sentrale og regionale kirkelige organer overføres til dette rettssubjektet, slik at disse ikke lenger er statlige forvaltningsorganer (jf Kirkemøtets høringsuttalelse, sak KM 10/11).

3. Kirkemøtet ber om at Stortinget i løpet av neste periode (2013-17) vedtar en kortfattet rammelov for Den norske kirke, slik at Kirkemøtet på dette grunnlag kan vedta Den norske kirkes ordning.

4. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å forberede en sak til Kirkemøtet i 2014 der man drøfter og gir mulighet til å velge organisasjonsmodell for fremtidig kirkeordning.

5. Kirkemøtet legger til grunn at en fremtidig kirkeordning må støtte opp om den lokale menighets behov (jf KM 08/07), at alle ansatte som arbeider på lokalt nivå får en felles arbeidsgiver (jf KM 08/05) og at det er tjenlig med tre forvaltningsnivå med demokratisk valgte organer (jf KM 08/05).

Svein Arne Lindø fremmet følgende forslag:

I Sammendraget lages det en tekst som kommenterer de tidligere Kirkemøtevedtakene i Kirkeordning.

I Kirkerådet vedtar:

1. Kirkerådet oversender sak om Kirkeordning etter 2013 til behandling i Kirkemøtet.

2. Kirkerådet vil takke alle som har deltatt i refleksjonsprosessen i 2012. Kirkerådet vil også takke alle de rådsorganer, kirkelige organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner som har sendt innspill til det videre arbeid med kirkeordning.
3. Med tanke på Kirkemøtet 2014 og senere må det arbeides videre med:
  - a) Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - b) En utredning om ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet og ha til hensikt å avklare ledelse på ulike nivå i kirken.
  - c) En gjennomgang av nasjonale og regionale organers ansvar og oppgaver i en ny kirkeordning, og deres forhold til hverandre.
  - d) En masterplan for det arbeidet med en ny kirkeordning. Dette innebærer en oversikt over sakskomplekset og en tempoplan
  - e) En analyse av hvilke konsekvenser endringer i kirkeordningen kan få for soknet og den lokale menighet, vurdert ut fra kirkens oppdrag og mål.
  - f) Det må utredes administrative og økonomiske konsekvenser både for en ny kirkeordning og for innføringsfasen av denne.

II Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vil understreke at grunnlovsendringene har etablert en rettssituasjon for Den norske kirke som har en midlertidig karakter.
2. Kirkemøtet ber Regjering og Storting om at det etableres et nasjonalt rettssubjekt for Den norske kirke så snart som mulig. (jf KM 10/08 pkt 6).
3. Kirkemøtet ber om at virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestatetjenesten overdras til dette rettssubjektet. De sentrale og regionale kirkelige organer overføres tilsvarende til dette rettssubjektet, Kirkemøtet, slik at disse ikke lenger er statlige forvaltningsorganer (jf Kirkemøtets høringsuttalelse, sak KM 10/11).
4. Kirkemøtet ber Regjering og Storting om at det snarest igangsettes arbeid med en kortfattet rammelov for Den norske kirke som gir Kirkemøtet normgivningskompetanse. Kirkemøtet ber om at dette blir gjort i den kommende stortingsperioden 2013-2017

Voteringsorden

Administrasjonen tok inn følgende tilføyelse i II-1: Kirkemøtet vil understreke at grunnlovsendringene har etablert en rettssituasjon for Den norske kirke som har en midlertidig karakter.

Administrasjonen tok videre inn et forslag om å adressere vedtakets romertall II til Regjering og Storting.

Administrasjonens forslag til vedtak ble satt under votering, og ble vedtatt med 9 stemmer. Forslagene fra Birkedal og Lindø ble følgelig ikke votert over.

KR 03/13 Vedtak:

1. Kirkerådet oversender sak om Kirkeordning etter 2013 til behandling i Kirkemøtet.
2. Kirkerådet vil takke alle som har deltatt i refleksjonsprosessen i 2012. Kirkerådet vil også takke alle de rådsorganer, kirkelige organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner som har sendt innspill til det videre arbeid med kirkeordning.
3. Med tanke på Kirkemøtet 2014 og senere må det arbeides videre med:
  - a) Rapport om erfaringer med nåværende kirkeordning
  - b) En utredning om ledelse i en endret kirkeordning. Denne gjennomgangen må særlig belyse forståelsen av tilsynet
  - c) En gjennomgang av nasjonale og regionale organers ansvar og oppgaver i en ny kirkeordning, og deres forhold til hverandre.
  - d) En plan for videre arbeid med Kirkeordningen

II Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vil understreke at grunnlovsendringene har etablert en rettssituasjon for Den norske kirke som har en midlertidig karakter.
2. Kirkemøtet ber Regjering og Storting om at det etableres et nasjonalt rettssubjekt for Den norske kirke.
3. Kirkemøtet ber Regjering og Storting om at virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestatjenesten overdras til dette rettssubjektet. De sentrale og regionale kirkelige organer overføres slik at disse ikke lenger er statlige forvaltningsorganer (jf Kirkemøtets høringsuttalelse, sak KM 10/11).

KR 04/13 Økumeniske generalforsamlinger 2013

Sammendrag

2013 blir et viktig økumenisk år ettersom både Kirkenes verdensråd (KV) og Konferansen av europeiske kirker (KEK) holder generalforsamling. KVs 10. generalforsamling har som hovedtema *Livets Gud – led oss til rettferdighet og fred* og finner sted i Busan, Sør-Korea, 30. oktober-8. november. KEKs generalforsamlingstema er hentet fra Apg. 22,14-16; *Så hvorfor nøler du nå? – KEKs rolle i et Europa i endring*, og møtet arrangeres i Budapest 3.-8. juli.

Den norske kirke vil sende delegasjoner til begge generalforsamlingene, og Kirkemøtet vil gjennom denne saken får en orientering om disse møtene og mulighet til å gi innspill til delegasjonene fra Den norske kirke. Begge generalforsamlingene vil behandle en lang rekke saker. I dette saksfremlegget er det derfor valgt ut noen problemstillinger og dokumenter av særlig relevans for Den norske kirke og for saker Kirkemøtet særlig engasjerer seg i.

Hovedsaken på KEKs generalforsamling vil være ny organisasjonsstruktur. Den norske kirke v/Mellomkirkelig råd har allerede levert høringssvar til forslaget til ny struktur. Dette sammen med ønsket om å gjøre sak 9/13 praktisk håndterbar for Kirkemøtet, er bakgrunnen for at Kirkerådet anbefaler at KEKs generalforsamling legges fram som orientering for Kirkemøtet i 2013. Kirkemøtet inviteres til å drøfte og fatte vedtak kun vedrørende KVs generalforsamling. Kirkemøtet vil i 2014 bli gjort kjent med resultatene fra både KEK og KVs generalforsamlinger og få anledning til å drøfte hvorledes de skal følges opp i Den norske kirke.

De vedlagte dokumentene fra KV, *Unity Document* og *The Church*, har særlig interesse for vårt arbeid med ny kirkeordning, kirkeforståelsene og økumenikk, og dokumentet *Together Towards Life* knytter an til saken om misjon som Kirkemøtet behandlet i 2011. Kirkemøtet inviteres til å gi innspill til Dnk-delegasjonen til disse dokumentene. Den norske kirke har et stort engasjement i KVs arbeid for rettferdighet og fred, og vi utfordres til bidra til å videreutvikle dette i årene framover. Det legges opp til at møtet i Sør-Korea skal engasjere bredt – langt ut over de som er tilstede i Busan. Derfor lages det ressursmaterieill som kan brukes av medlemskirker, lokalmenigheter og enkeltpersoner, og generalforsamlingen vil kunne følges på Web-TV og sosiale medier. Kirkemøtet inviteres til å tenke kreativt om hvorledes KVs generalforsamling kan engasjere og inspirere bredt i Den norske kirke for å styrke sammenhengen mellom livet i lokal-menighetene og Den norske kirkes identitet som del av det globale kirkefelleskapet i KV.

Kirkemøtet inviteres til å:

gi innspill til Dnks-delegasjon til KVs generalforsamling vedrørende:

- de tre nevnte dokumenter
  - Dnks samarbeid med KV om arbeidet for rettferdighet og fred
  - å inspirere menighetene til engasjement i forhold til KVs generalforsamling
- ta omtalen av KEKs generalforsamling til orientering

Saksdokumentet orienterer om Den norske kirkes økumenisk engasjement med hovedvekt på KV og KEK. Den norske kirke var aktivt med i etableringen av de internasjonale økumeniske organisasjonene etter annen verdenskrig og vår kirke blir fortsatt sett på som en solid bidragsyter til det globale kirkelige fellesskapet. Til gjengjeld har søsterkirker og de økumeniske organisasjonene beriket norsk kirkeliv på mange områder. Forståelsen av hva som konstituerer kirken og hva som er kirkens oppdrag er utviklet i nært samarbeid med andre kirker og økumeniske organisasjoner. Den norske kirkes visjon som en «bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke» kan bare realiseres om vi knytter vår identitet til det verdensvide fellesskapet i Guds rike.

Kirkemøtet ba i KM-sak 12/11 «Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst» om at det utarbeides en handlingsplan for økumenikk. I følge komitéinnstillingen til den saken er det av «stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet». Det lutherske verdensforbund (LVF) har etter sin forrige generalforsamling i Stuttgart i 2010 vedtatt en ny strategi for årene fram mot 2017. Denne sammen med vedtakene fra generalforsamlingene til KV og KEK i 2013 vil gi oss et godt utgangspunkt for å utarbeide en handlingsplan for økumenikk i Den norske kirke.

Kirkenes verdensråd (KV)

KV ble etablert i 1948 som et fellesskap av kirker. I dag har organisasjonen 351 medlemskirker fra over 100 land, hovedsakelig fra de protestantiske og ortodokse tradisjoner. KV er den viktigste og bredeste kirkelige økumeniske organisasjonen i verden i dag. I tillegg samarbeider KV nært med den romersk-katolske kirke og er en sentral aktør i misjonalt og diakonalt arbeid. I dag ser vi også en tilnærming mellom KV og den evangeliske. Den norske kirke er den eneste norske medlemskirken i KV, men Norges Kristne

Råd har observatørstatus, og Kirkens Nødhjelp har også et nært samarbeid med KV bl.a. gjennom Act Alliance (internasjonal økumenisk nødhjelps- og bistandssamarbeid).

KV har i grove trekk hatt samme organisasjonsstruktur helt siden etableringen i 1948, med en sterk og detaljstyrende sentralkomité. Nå foreligger et forslag til en omfattende modernisering av organisasjonen. Betydelig reduksjon av økonomiske ressurser og redusert stab de senere år har også framtvunget en omlegging til en mer fleksibel og effektiv organisasjon. Det endelige vedtaket blir fattet under generalforsamlingen.

Konferansen av europeiske kirker (KEK)

KEK ble til i tiden etter andre verdenskrig. I denne perioden skjedde en regionalisering av økumenisk arbeid over hele verden, knyttet til kirkenes behov for å forholde seg til særlige regionale spørsmål. I Europa var det et stort behov for forsoning mellom kirkene, og samarbeid for oppbygging av samfunnet. KEK ble stiftet ved sin første general-forsamling i 1959. I dag består organisasjonen av 124 medlemskirker fra en rekke konfesjoner, bl.a. ortodokse, gammelkatolske, anglikanske, lutherske, metodistiske, unerte, reformerte og mennonittiske kirker. I tillegg har organisasjonen 40 assosierte medlemsorganisasjoner, blant dem er Norges Kristne Råd. Den norske kirke var vertskap for KEKs generalforsamling i 2003 som ble holdt i Trondheim.

I dag utfordres KEK og kirkene i Europa av en region endring. Den store saken ved denne generalforsamlingen er forslaget om ny organisasjonsmodell. Forslaget kom opp på forrige generalforsamling i Lyon, og det ble vedtatt å framskynde neste general-forsamling til 2013 for å ferdigstille en høyst tiltrengt fornyelse av KEK som de senere år på mange måter har befunnet seg i en krise.

KM-sak 12/11 vedtakspunkt 6: «Kirkemøtet ber videre Mellomkirkelig råd om å utarbeide en handlingsplan for økumenikk som inkluderer grunnlagstenkning rundt den lutherske kirkes tilhørighet til den verdensvide kirke. En slik plan bør synliggjøre misjon og de eksisterende økumeniske relasjonene. Videre bør planen vise hvordan lutherske kirker bidrar inn i den økumeniske dialogen, så vel som påvirkes av det økumeniske fellesskap.» 3

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

1. Kirkemøtet vil understreke berikelsen og forpliktelsene som ligger i Den norske kirkes medlemskap i Konferansen av europeiske kirker (KEK) og Kirkens verdensråd (KV). Kirkemøtet ber delegasjonene fra Den norske kirke til generalforsamlingene i 2013 støtte vedtak som setter KEK og KV i stand til å møte aktuelle utfordringer og videreføre det økumeniske samarbeidet for å synliggjøre enheten i Kristus og gi et felles kristent vitnesbyrd.
2. Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KV i 2013 vektlegge følgende:.....

KR 04/13 Vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

1. Kirkemøtet vil understreke berikelsen og forpliktelsene som ligger i Den norske kirkes medlemskap i Konferansen av europeiske kirker (KEK) og Kirkens verdensråd (KV). Kirkemøtet ber delegasjonene fra Den norske kirke til generalforsamlingene i 2013 støtte vedtak som setter KEK og KV i stand til å

møte aktuelle utfordringer og videreføre det økumeniske samarbeidet for å synliggjøre enheten i Kristus og gi et felles kristent vitnesbyrd.

- 2 Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KV i 2013 vektlegge følgende:.....

Enstemmig vedtatt

KR 05/13 Forsvarlig etisk bruk av oljefondet - Forslag til kirkemøteuttalelse

---

Sammendrag

Kirkerådet har mottatt en henvendelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd om å fremme sak til Kirkemøtet 2013 om bruk av oljefondet til beste for verdens fattige. Den norske kirke har ved flere anledninger satt fokus på det etiske ansvaret som er forbundet med å forvalte et slikt fond.

Et kirkemøtevedtak om forvaltning av oljefondet har en sterk begrunnelse i sakens størrelse og grad av alvor. En rekke henvendelser til Kirkerådet tyder på at det er et stort engasjement for forvaltning av oljefondet. Samtidig er saken på agendaen også politisk. Det foreslås at Kirkemøtet avgir en uttalelse om bruken av fondet. Uttalelsen bør være etisk begrunnet, og kan slik være med å gi legitimitet og støtte til alle som jobber for at vår felles oljeformue skal investeres til beste for de fattige og for miljøet.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet 2013 å avgir følgende uttalelse om forsvarlig etisk bruk av oljefondet:[forslag til uttalelse]

Administrasjonen trakk sitt opprinnelige forslag til vedtak til fordel for følgende: Kirkerådet anbefaler KM 2013 å avgir en uttalelse om forsvarlig etisk forvaltning av norske petroleumsressurser og bruk av oljefondet.

Vedtak

Kirkerådet anbefaler KM 2013 å avgir en uttalelse om forsvarlig etisk forvaltning av norske petroleumsressurser og bruk av oljefondet.

Enstemmig vedtatt.

KR 06/13 Oppnevning av delegat fra Dnk til KEKs generalforsamling i 2013

Sammendrag

På sitt møte 6.-7. desember behandlet Kirkerådet denne saken. Forslaget fra Mellomkirkelig råd om å velge prosjektleder i Flerkulturelt Kirkelig Nettverk i Norges Kristne Råd, Lemma Desta, som delegat, falt på dette møtet. I stedet gjorde Kirkerådet følgende vedtak:

1. Kirkerådet sender saken tilbake til Mellomkirkelig råd. Rådet bes om å fremme forslag på en kandidat som er medlem av Den norske kirke.
2. Kirkerådet behandler oppnevningssaken på nytt i sitt møte 31.januar 2013.
3. Kirkerådet oppnevner Elise Sandnes som leder for delegasjonen.

Sekretariatet i Mellomkirkelig råd foreslår - i samråd med Kirkerådets direktør – generalsekretær i Areopagos, Raag Rolfsen, som delegat fra Dnk til KEKs generalforsamling i 2013.

Fokuset for Raag Rolfsens engasjement har vært internasjonal politikk/etikk og etikk knyttet til økonomisk globalisering. Av dette har det fulgt to kirkelige publikasjoner Sårbarhet og sikkerhet (no. 2000, eng. 2001) og Kirken og den økonomiske globaliseringen (no./eng. 2007).

På bakgrunn av arbeidet med Kirken og den økonomiske globaliseringen ble han i 2007 med i referansegruppen for Poverty, Wealth and Ecology (PWE) i Kirkenes verdensråd (KV). Han ble der spurt av representanter fra Konferansen for europeiske kirker (KEK) om å bli med i en arbeidsgruppe om globalisering i KEK fra 2008. Med utgangspunkt i denne gruppen ble han med i dialogprosjektet mellom KEK og det latinamerikanske kirkerådet (CLAI), som blant annet hadde et dialogmøte i Oslo i november 2009. Siden 2010 har han vært Den norske kirkes representant i Church and Society Commission i KEK.

I forhold til migrantarbeidet ledet han utredningen Religiøst mangfold og militær enhet. Dette var et pionerarbeid i å tenke nytt omkring mangfoldssamfunnet. I hans nåværende arbeid som direktør i Stiftelsen Areopagos er han tett involvert i arbeidet med migranter. Areopagos driver tre dialogsentre sammen med tre bispedømmer. Her står arbeidet med innvandrerbefolkningen sentralt. Organisasjonen jobber også med konkrete migrantkirker lokalt, ikke minst den kinesiske menigheten.

Se ellers vedlagte CV.

Forslag til vedtak

Kirkerådet oppnevner Raag Rolfsen som delegat til KEKs generalforsamling i 2013.

Vedtak

Kirkerådet oppnevner Raag Rolfsen som delegat til KEKs generalforsamling i 2013.

KR 07/13 NOU 2013:1 - Det livssynssåpne samfunn - Ståsettutvalget

Sammendrag

Ståsettutvalget overleverte til kulturminister Hadia Tajik utredningen Det livssynssåpne samfunn – En helhetlig tros- og livssynspolitikk (NOU 2013:1)7. januar 2013.

Det er bebudet at utredningen blir sendt på høring, men det er ikke kjent når dette skal skje eller når det blir høringsfrist. Det antas at dette heller ikke vil være klart innen KM 2013.

Kirkerådets sekretariat har laget en kort oversikt over momenter som vil være av særlig interesse for de kirkelige organer. Det er ikke tenkt som en uttømmende orientering.

Det foreslås at Kirkemøtet 2013 har en drøfting av hvilke momenter det kan være viktig å at Kirkerådet vektlegger i en høring.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet tar NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn til orientering.
2. Kirkerådet ønsker å få saken tilbake til møtet i mars med sikte på å gi Kirkemøtet 2013 momenter til en høringsuttalelse som Kirkerådet får fullmakt til å utarbeide.

Det forelå i tillegg fra administrasjonen et forslag til en uttalelse om utredningen kalt Åpent rom for tro.

Vedtak

1. Kirkerådet tar NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn til orientering.
2. Kirkerådet ønsker å få saken tilbake til møtet i mars med sikte på å gi Kirkemøtet 2013 momenter til en høringsuttalelse som Kirkerådet får fullmakt til å utarbeide.
3. Kirkerådet gir KR-AU fullmakt til å ferdigstille uttalelsen Åpent rom for tro (vedlagt)

Enstemmig vedtatt